

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Diplomová práce

Analýza domácího násilí v rodinách na Písecku

Vypracoval: Bc. Adéla Vaníčková
Vedoucí práce: Mgr. Eva Suchanová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Klíčová slova:

- domácí násilí
- fyzické násilí
- institut vykázaní
- psychické násilí
- socioekonomické násilí

Tato diplomová práce se zabývá analýzou domácího násilí v rodinách na Písecku. Hlavním úkolem této práce je zmapovat problematiku a dynamiku domácího násilí na ženách na Písecku. Výběr tématu této práce byl zvolen s ohledem na mé pracovní zaměření. Pracuji jako sociální pracovníce v organizaci NADĚJE. Posláním této organizace je pomoci osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Mezi klienty se často nacházejí i týrané ženy.

První polovina teoretické části je věnovaná definici pojmu domácí násilí a jeho vývoji. Do roku 1990 se na domácí násilí pohlíželo jako na čistě osobní záležitost jedince. Zásadní zvrat nastal mezi léty 1990 – 2000, kdy byly odstartovány velké diskuze na toto téma prostřednictvím médií. Veřejnost tak začala postupně měnit názor a uznala, že domácí násilí představuje závažný celospolečenský problém, kterému je zapotřebí věnovat dostatečnou pozornost. Násilné a agresivní chování má z velké části původ v rodině, proto jedna kapitola pojednává o tom, jak domácí násilí představuje katastrofální následky nejenom pro samotnou oběť, ale i pro děti, které jsou v drtivé většině násilnému aktu přítomny. Práce dále pojednává o cyklu domácího násilí a jeho jednotlivých formách. Vyobrazeno je násilí psychické, fyzické a sexuální a socioekonomické. V případě forem násilí se nesmí zapomenout na nebezpečné pronásledování nebo – li stalking. Jedná se o porušování privátní sféry života a může mít podobu dopisů, telefonátů, SMS zpráv, mailů či zasílání drobných předmětů.

V práci jsou dále charakterizováni účastníci domácího násilí a to muž jako pachatel domácího násilí a žena jako jeho oběť.

Druhá polovina teoretické části se zabývá cyklem domácího násilí a blíže popisuje jeho možné důsledky pro jeho oběť. Velká pozornost je dále věnována trestně právním aspektům domácího násilí. V roce 2007 vstoupil v účinnosti zákon č. 135/2006 Sb. Přijetím tohoto zákona se Česká republika zařadila mezi další státy EU, které mají ve svém právním řádu komplexně upravenou ochranu ohrožených osob před domácím násilím. Tento zákon ovlivnil hned několik zákonů (zákon o Policii ČR, Občanský soudní řád či Trestní zákoník). Změnu nalezneme dále i v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, kde nalezneme organizace, které poskytují pomoc a podporu obětem domácího násilí (např. Intervenční centra).

Praktická část této práce mapuje dynamiku domácího násilí na ženách na Písecku. K zajištění potřebných informací byla použita kvalitativní forma výzkumu. Byla použita metoda dotazování a za stěžejní techniku sběru dat byl zvolen rozhovor pomocí návodu dle Hendla. Výzkumu se zúčastnilo celkem 11 žen z Písecka, které žily s agresorem alespoň po dobu 3 let.

Hlavním cílem práce bylo zmapovat problematiku a dynamiku domácího násilí na ženách na Písecku. Výzkumné otázky byly zaměřené na fyzické, psychické a socioekonomické násilí, „Institut vykázání“ a důvody, které vedou dotazované ženy k setrvání s agresorem ve společné domácnosti.

Získané výsledky této práce umožnily dojít k následujícím závěrům. Celkem 9 žen z 11 přiznává, že na ně partner někdy fyzicky zaútočil. Mezi nejčastější projevy patří fackování, znehybňování či strkání. Příčina fyzického násilí není jednotná – partner fyzicky zaútočil z důvodu hádky, rozchodu, alkoholu či vynucování sexuálních aktivit. V drtivé většině (87,5%) jsou těmto fyzickým útokům přítomny děti. Je patrné, že většina dotazovaných žen si neuvědomuje závažnost fyzických útoků. Při popisování projevů chování partnera byly často jeho praktiky zlehčovány a omlouvány. Výpovědi 3 žen ukázaly, že se ženy naučily s agresorem a jeho chováním žít a přijaly jej jako součást jejich života.

Mezi nejčastější projevy psychického násilí patří týrání prostřednictvím dětí, špatné vycházení s penězi, kontrolování svobody či vynucování sexuálních aktivit. Většina dotazovaných žen se dále shoduje na tom, že je jejich partner žárlivý, že je oslovuje nelichotivými názvy a že se po dobu trvání vztahu cítily někdy poníženě. Více než polovina dotazovaných žen má ze svého partnera strach.

Mezi nejčastější kontrolované telekomunikační prostředky patří telefon. Většina žen neudrží žádné kontakty se svoji rodinou a přáteli. Za nejčastější projev ekonomického násilí v rámci tohoto výzkumu byla uvedena situace, kdy partner neposkytoval ženě finanční prostředky na společnou domácnost a děti.

Poměrně malý počet dotazovaných žen ví, co je „Institut vykázaní“, čemuž také odpovídá poměrně nízký počet jeho využití. V případě ohrožení by se ženy nejčastěji obrátily na organizaci NADĚJE či Orgán sociálně právní ochrany dětí.

Ženy se svým partnerem i nadále zůstávají z důvodu lásky, ze strachu ze samoty či společným dětem. Více jak polovina dotazovaných žen uvedla, že neví, zda se má ráda.

Na základě provedené rámcové analýzy a interpretace dat byly **indukovány tyto teoretické koncepty:**

1. Formy jakéhokoliv násilí jsou ženami velmi často zlehčovány a omlouvány. Oběti domácího násilí se naučí s agresorem a jeho chováním žít a přijímat jej jako součást jejich života.
2. Ženy, jako oběti domácího násilí si uvědomují, že přítomnost dětí u fyzických útoků mezi rodiči není žádoucí, přesto s tím ale nic nedělají.
3. Většina týraných žen se shoduje na tom, že je jejich partner žárlivý, že je ponižuje a oslovuje nelichotivými názvy.
4. Neudržováním kontaktu s rodinou a přáteli se potvrdila sociální izolovanost.
5. Informovanost o možnosti využít „Institut vykázaní“ je velmi nízká.
6. Dlouhodobé vystavení domácímu násilí má negativní vliv na sebehodnocení ženy jako oběti.

Abstract

Key words:

- Domestic violence
- Institute of ejection
- Physical violence
- Psychological abuse
- Socio – economic abuse

This diploma thesis deals with analysis of domestic violence in families in Písek and its surroundings. The main topic of this work is to map the issue and the dynamic of domestic abuse committed on women in Písek and its surroundings.

The topic of this work was chosen with regard to my work orientation. I am working as a social worker in the organization NADĚJE. The mission of this organization is to help people who find themselves in difficult social situations. Among the clients are often found abused women.

First half of theoretic part is dedicated to term definition – domestic violence and its development. Till 1990, the domestic abuse has been perceived as personal matter. The radical turn came between 1990 – 2000, when the debates and discussion started through media. The public changed its mind and it was acknowledged that domestic violence represent serious society wide problem that needs to be in centre of attention. Violent and aggressive behaviour has its origin in family, therefore one of the chapter deals with the catastrophic consequences not only for the direkt victim, but also for indirect victims - the children who are living in the house where abuse occurs and most of the time they are present .The thesis handles with domestic violence cycle and its single forms. In the work, there are depicted physical, psychological, sexual and socio – economic abuse. Dangerous persecution - stalking can not be forgotten. Stalking is unwanted or obsessive attention; it includes forms as sending letters, repeated phone

calls, text messages, e-mails or sending unwanted gifts. In the thesis, participants are defined; the abuser as a male and victim as a female.

The second half of theoretic part works with domestic violence cycle and describes more detailed possible effects on victims. The attention is paid to law aspects of domestic abuse. In 2007 the law number 135/2006 comes into force. Utilizing of this citizens' legal protection institute takes the Czech Republic place among the further states of EU that focus mostly on the sphere of fighting the domestic violence. This law influence some of another laws. In 2007 came into force law number 135/2006. The adoption of this law, the Czech Republic ranks among the other EU states, which have in their legal system comprehensively revised protection for vulnerable persons against domestic violence. This law has influenced several acts (the Police Act, the Civil Procedure Code and Criminal Code). We also find and change in the law no. 108/2006 ref. social services, as amended, where you can find organizations that provide assistance and support the victims of domestic violence (eg. Intervention Centres).

The practical part of this thesis maps the dynamic of domestic violence committed on women in Písek and surroundings. To ensure the necessary information has been used qualitative research. A methodology of interviews and for key data collection technique was chosen the form of interview with using the instructions according Hendl. Research was attended by 11 women from the Písek region, who lived with the aggressor at least 3 years.

The main objective was to explore the issues and dynamics of domestic violence against women in Písek and its surroundings. Research questions were focused on the physical, psychological and socio-economic violence, „Institute of ejection" and the reasons why the interviewed women stay with the aggressor in the same household. The results of this work allowed to come to the following conclusions. A total of 9 out of 11 informants admit that they were sometimes assaulted physically by partner.

Among the most frequent violent behaviour belongs slapping, paralyzing, pushing. The reasons of abuser attacks are not unique; the trigger could be quarrel, break – up, alcohol, sexual enforcement. The children are present in most of the cases (87,5% cases). It is obvious that most of the asked women are not aware of seriousness of

physical attacks. During describing the partners' behaviour, the women try to belittle the situation and the practices. 3 women gave evidence that they learn how to live with the partner and his behaviour and accept it as a part of their normal life.

Among the most frequent psychological violent behaviour belongs children abuse, denying the victim access to money or other resources, restrict the personal freedom or forcing them to have sex. Most of the asked informants say that the partner gets jealous easily, insults them and they felt humiliated during the relationship. More than the half of the asked women are afraid of their intimate partner.

Among the most controlled telecommunication media belongs the phone. Most of the asked informants are not in touch with their families and friends. As the most frequent economic abuse was found out that partner controls and denies the woman access to family assets, does not support financial the women, kids and the household.

Only small percentage asked informants (5 from 11) knows, what is „Institute of ejections“ that is the reason why it is not used very often. In case of emergency, the abused women would contact or come to organization NADĚJE or into Orgán právní ochrany dětí.

The abused women stay with their partner because of love (5 from 11), from fear of loneliness (3 from 1) or because of children (2 from 11). More than one half of them said that they do not know if they love themselves (7 from 11).

On the basis of frame analysis that was carried out, and interpretation were induced these **theoretical concepts**:

1. The forms of any kind of violence are belittled and excused. The victims of domestic abuse learn how to live with the aggressor and his behaviour and accept it as part of their life.

2. The women as victims of domestic violence are aware that it has negative impacts on the children who are present in most of the cases, but they do anything to change.

3. Most of the battered women agree that their partner gets easily jealous and nags or humiliates them frequently.

4. The victims are not in touch with their families and friends that confirms the social isolation.

5. The knowledge of „Institute of ejection“ is very low.

6. Prolonged exposure to domestic violence has a negative impact on self-esteem of women as victims.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 18. 5. 2015

.....

Bc. Adéla Vaničková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Evě Suchanové, Ph. D. za odborné vedení, vstřícný přístup a čas, který mi věnovala. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům za podporu během studia.

Obsah

1 SOUČASNÝ STAV	17
1. 1. 1 Definice pojmu domácí násilí.....	17
1. 1. 2 Vývoj domácího násilí v ČR.....	21
1. 1. 3 Vývoj myšlení české společnosti o domácím násilí	22
1. 2 Rodina jako zdroj patologie.....	24
1. 2. 1 Definice pojmu rodina	24
1. 2. 2 Děti jako svědci domácího násilí	25
1. 3 Charakteristika forem domácího násilí	27
1. 3. 1 Psychické násilí.....	28
1. 3. 2 Fyzické a sexuální násilí	30
1. 3. 3 Socioekonomické násilí	32
1. 4 Nebezpečné pronásledování – stalking	33
1. 5 Aktéři domácího násilí.....	34
1. 5. 1 Muž jako pachatel domácího násilí (osobnost a charakteristika pachatele)	34
1. 5. 2 Žena jako oběť domácího násilí (osobnost a charakteristika oběti)	38
1. 6 Cyklus domácího násilí.....	41
1. 6. 1 Hromadění napětí.....	42
1. 6. 2 Incident	42
1. 6. 3 Líbánky	43
1. 7 Stockholmský syndrom	44

1. 8 Charakteristika týrané ženy	45
1. 9 Trestně právní aspekty domácího násilí	49
1. 9. 1 Institut vykázání násilné osoby	51
1. 10 Pomoc poskytovaná obětem domácího násilí	54
1. 10. 1 Intervenční centra	56
1. 10. 2 Azylové domy	57
1. 10. 3 Neziskové organizace	58
2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	61
2.1 Cíl práce.....	61
2.2 Výzkumné otázky.....	61
3 METODIKA VÝZKUMU	62
3.1 Výzkumná strategie – východiska	62
3. 2 Charakteristika výzkumného souboru	63
4 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	64
4. 1 Základní anamnestické a identifikační údaje.....	64
4. 2 Interpretace výzkumné otázky č. 1	65
4. 3 Interpretace výzkumné otázky č. 2	70
4. 4 Interpretace výzkumné otázky č. 3	77
4. 5 Interpretace výzkumné otázky č. 4	80
4. 6 Interpretace výzkumné otázky č. 5	83
4. 7 Interpretace doplňující otázky	85
5 DISKUZE	87
6 ZÁVĚR	99

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	102
8 PŘÍLOHA.....	109

Seznam použitých zkratek

MD – mateřská dovolená

M – mobil

E – email

FB – facebook

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá analýzou a dynamikou domácího násilí na ženách na Písecku. Výběr tohoto tématu byl zvolen s ohledem na mé pracovní zaměření - pracuji jako sociální pracovníce v neziskové organizaci v Písku a týrané ženy často patří mezi mé klienty.

Domácí násilí je velmi široký a obsáhlý pojem. Nenalezneme jednotnou, všeobecně přijímanou formulaci, avšak v téměř každé definici nalezneme určité shodné znaky. Výraz „domácí“ naznačuje, že se jedná o typ násilí v osobním vztahu. Domácí násilí nastává, když se jeden z členů rodiny snaží ovládnout a kontrolovat toho druhého. Oběti domácího násilí se může stát prakticky kdokoliv. Tato práce pojednává o domácím násilí na ženách, neboť právě ženy tvoří nejpočetnější skupinu, na které je domácí násilí realizováno.

Názory české společnosti na domácí násilí prošly obrovským vývojem. Do 90. let minulého století bylo na násilí páchané v rodině pohlíženo jako na zcela osobní záležitost jedince. Mezi léty 1990 – 2000 však nastal zlom. Díky aktivitě médií začaly být vedeny rozsáhlé diskuze na toto téma a společnost tak byla nucena uznat, že se jedná o obrovský problém, který si vyžaduje řešení. Do roku 2007 nebyl termín „domácí násilí“ v platném českém právu vůbec definován. Současný právní rámec vytváří dostatečné možnosti pro ochranu osob, ohrožených domácím násilím, ale také právní postih osob násilných, u kterých je velmi často aplikován „Institut vykázání“ ze společného obydlí.

Pro domácí násilí je typické, že k němu dochází opakovaně a v soukromí, tzn. mimo kontrolu veřejnosti. Mezi formy domácího násilí patří násilí psychické, fyzické, sexuální a socioekonomické. Pokud domácí násilí trvá dlouho, hrozí zde riziko viktimizace, posttraumatické stresové poruchy, naučené bezmocnosti či sebezničující zvládací strategie.

V České republice zabezpečují pomoc a podporu obětem trestných činů sociální služby, jež nalezneme v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jedná se především o intervenční centra, azylové domy a neziskové organizace.

Hlavním cílem práce bylo zmapovat problematiku a dynamiku domácího násilí na ženách na Písecku. Výzkumné otázky byly zaměřené na fyzické, psychické a socioekonomické násilí, „Institut vykázání“ a důvody, které vedou dotazované ženy k setrvání s agresorem ve společné domácnosti.

S ohledem na cíl výzkumu byla použita kvalitativní forma výzkumu. Stěžejní technikou sběru dat byl zvolen rozhovor pomocí návodu dle Hendla, kterého se zúčastnilo celkem 11 informantek z Písecka. Výběr informantek byl podmíněn kvótou – vybrané ženy musely splňovat podmínku doby trvání vztahu a to alespoň 3 roky soužití s partnerem.

Výstupem výzkumu v této práci je rámcová analýza, ve které jsou zanesena data pomocí indexace. Z indexovaných dat následně vychází jejich interpretace, která se vztahuje k výzkumným otázkám.

Závěry této práce by mohly posloužit sociálním pracovníkům pro efektivnější spolupráci s detekovanými rodinami či pro navazující spolupráci s dalšími organizacemi.

1 SOUČASNÝ STAV

1. 1. 1 Definice pojmu domácí násilí

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“ (36)

Domácí násilí je velice široký a obsáhlý pojem. V každé definici sice nalezneme určité shodné znaky, ale *„neexistuje všeobecně přijímaná jednotná operativní definice.“ (37)* Výraz „domácí“ se snaží naznačit, že se jedná o typ násilí v osobním vztahu. *„Někdy je možné definici rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy.“ (7, str. 13)*

Dle **Kenneyho** se jedná o typ násilí, které se odehrává mezi členy rodiny či blízkými partnery. Nastává tehdy, když se jeden z nich snaží ovládnout a kontrolovat toho druhého. Postihuje lidi všech kultur, věku, pohlaví a to bez ohledu na socioekonomické či vzdělanostní charakteristiky. Zahrnuje všechny projevy fyzického, psychického a sexuálního násilí. Domácí násilí je globální problém, který postihuje rodiny po celém světě. (28)

Někteří autoři označují domácí násilí mezi partnery termínem **„intimate partner violence“**, což by se dalo volně přeložit jako partnerské násilí. Naopak spojení **family violence** zahrnuje mimo jiné zneužívání dětí a seniorů a dále násilné akty mezi ostatními členy rodiny. Americký úřad **Office on Violence Against Women** definuje domácí násilí jako *„vzor zneužívání v jakémkoliv vztahu, kdy partner násilí používá s cílem získat nebo udržet si moc a kontrolu nad druhým partnerem.“ (19)*

Oregonská Rada domácího násilí (**the Oregon Domestic Violence Council**) definuje domácí násilí následovně: *„vzor donucovacího chování, který používá jedna osoba k ovládnutí a podřízení druhé osoby a to v intimním vztahu. Toto chování zahrnuje fyzické, sexuální, citové a ekonomické zneužívání. Taktiky nátlaku, terorismu,*

degradace, vykořisťování a násilí jsou používány za cílem vyvolat u oběti strach a vynutit si tak její souhlas.“ (32, str. 3)

Ševčík vysvětluje, že domácí násilí nelze popsat termínem *partner violence*, neboť takové násilí by mělo nepříznivé dopady pouze na partnera. Domácí násilí však postihuje i ostatní členy **domácnosti** – děti a ostatní osoby, jež jsou celému násilnému aktu přítomny. „*Domácí násilí tedy představuje násilí, jež se děje mezi osobami sdílejícími společnou domácnost, a to bez ohledu na to, zda jsou či nejsou spojeni příbuzenskými vztahy.“ (45, str. 25)*

Správné popsání tohoto jevu je tedy velice důležité, neboť jakékoliv strohé či nevhodné pojmenování může rozptylovat, minimalizovat a v některých případech až zastírat zodpovědnost za něj. (45)

Obětí domácího násilí se může stát kdokoliv. Žena, muž, senior, dítě či osoba se zdravotním postižením. (17) Tato práce pojednává o domácím násilí na ženách, neboť právě ženy patří mezi jeho nejčastější oběti. Výzkumy realizované v ČR v letech 1990 – 2000 přišly se zjištěním, že až 38% žen mělo zkušenosti s domácím násilím, až ve 25% případech šlo o ženy ve věku 30 – 34 let, ve 20% se jednalo o ženy ve věku 40 – 44 let, 60% žen mělo středoškolské vzdělání a 22% vzdělání vysokoškolské. Svůj podíl na tom může mít skutečnost, že někteří muži trvají na tradičním rozdělení mužských a ženských rolí a tvrdě vyžadují, aby partnerka dělala to, co dělat „má“. (45)

Pro domácí násilí není důležité, jak dlouho partnerský vztah trvá. Násilí může propuknout jak u čerstvě zamilovaných párů, dlouholetých vztahů, tak i u vztahů zdánlivě klidných a romantických. Postupem času se tak z místa, kde člověk očekává něhu, podporu a jistotu stává prostředí nahánějící strach. (6) Domácí násilí má negativní vliv na rozvoj osobnosti jedince a omezuje jeho svobodu. Násilník udržuje oběť v neustálém strachu a nejistotě a tím narušuje její psychickou stabilitu. (8)

Násilí

„*Násilí je způsob života, který začíná doma, rozšiřuje se do ulic a ovlivňuje každého z nás.“ (7)*

Mezi násilím a domácím násilím existuje rozdíl. **Násilí** zahrnuje všechny fyzické akty jako je fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, kopání, bodání či pokusy o škrcení. Jako **domácí násilí** můžeme však označit situace, kdy pachatel použije méně obvyklé fyzické praktiky. Může se jednat o svázání či spoutání, nasazení roubíku nebo pytle přes hlavu, míření zbraní, plivání či přinucení k požití drog. Týrání se může objevit i v sexuální oblasti jako je přinucení k pohlavnímu styku proti vůli oběti, přinucení k použití pomůcek při pohlavním styku, donucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující apod. Dále může docházet k citovému týrání, které může mít v některých případech takové následky, ze kterých se pak oběť vzpamatovává doslova celý život. (7)

To, co násilí a domácí násilí spojuje je **rozdělení moci**. Vždy je jedna osoba v pozici bezmoci a druhá mocí disponuje a využívá ji. (49) Ústředními body je tedy kontrola a ovládání toho druhého. Pachatel nikdy nedosáhne uspokojení, neboť touha kontrolovat toho druhého je prakticky nekonečná. Postupem času se z celé záležitosti stane taková hra – agresor zkouší, co všechno mu projde a to do té doby, než se oběť odhodlá a konečně ho opustí. (44) Rodina tak vytváří vhodné podmínky pro rozvoj násilí, neboť si vytváří svoje vlastní „pravidla hry“. Jedná se o chování, jednání, systém hodnot a norem, ale také sankcí, které probíhají v uzavřeném systému, do kterého nikdo nemá právo zasahovat. (46)

Domácí násilí je jakási podmnožina a specifická varianta násilí v rodině. Abychom mohli s určitostí tvrdit, že se skutečně jedná o domácí násilí, musí být naplněny všechny následující znaky: opakování a dlouhodobost, eskalace, jasné a neměnné rozdělení rolí a neveřejnost. (45)

Násilí nevzniká na základě jedné příčiny. Jeho vznik je ovlivněn více faktory. **Světová zpráva o násilí a zdraví** uvádí celkem „čtyři modely rovin“. První z nich je **individuální rovina**, která zachycuje biologické formy, poruchy osobnosti, pohlaví, věk, nadměrné užívání alkoholu, dosažené vzdělání i způsob, jak člověk interpretuje a zpracovává své zkušenosti. Jedná se tedy o faktory, „*kteřé mají vliv na chování jednotlivce.*“ (25, str. 14) Další z rovin je **rovina vztahů**. Tato rovina se zabývá mezilidskými vztahy a jejich dopadem na násilné chování. Do této roviny patří dále

zkušenosti s násilím, zanedbáváním, týráním či sexuálním zneužíváním v dětství. Třetí je **rovina kolektivu**, která, jak už název napovídá, zahrnuje sociální vztahy a prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje (např. škola, pracoviště, sousedé apod.). Poslední je **rovina společenská**. Ta souvisí se sociálními a kulturními normami (např. společenská akceptace násilí, mužské představy o tom, zda jsou ženy hodnoceny stejným měřítkem apod.). (25)

Vznik násilí může dále souviset se vznikem a uplatňováním moci a kontroly ve společnosti. (45) Jedná se o tzv. „**učení podle vzoru**“. Pohybuje-li se jedinec v blízkosti osob, ke kterým vzhlíží a které se zároveň chovají násilně, začne sám vykazovat takový typ chování. Může se jednat o rodiče, kamarády, ale velký vliv mají také media. Člověk může spatřovat svůj vzor například ve filmech, v politice nebo v autoritativní osobě. Jedinec si dokáže zapamatovat agresivní způsob chování ve velmi krátkém čase. Účastní-li se tedy například dítě hádek a nejrůznějších útoků mezi rodiči, ovlivní to jak jeho postoj k násilí, tak i jeho vlastní způsob řešení konfliktních situací. Dále dítě mylně pochopí postavení muže a ženy ve vztahu, což bude mít vliv na navazování kontaktů v dospělosti. (6) Pokud společnost proti násilí nebojuje, vytváří tak ideální podmínky pro vznik prostředí, kde se kdokoliv může stát agresorem či obětí. V případě, že je v takové společnosti násilí tolerováno a obětem se tak nedostává adekvátní pomoci (uplatňují se výroky typu: „můžou si za to samy“), ostatní jedinci si mohou velmi rychle vštípit myšlenku, že násilí představuje efektivní nástroj, prostřednictvím kterého, mohou dosáhnout svého cíle. (45)

Dle získaných údajů je domácí násilí závažný společenský problém, kterému je důležité věnovat potřebnou pozornost a vnímat ho ze širokého, celospolečenského hlediska. Nedostatečné koncepční řešení může negativně ovlivňovat všechny složky společnosti. Zahraniční výzkumy (**Náklady dopadů domácího násilí v Rakousku**) zjistily dopady v sociální sféře, justičním systému či v pracovní síle. V ekonomické oblasti se důsledky mohou například projevit zvýšenými náklady na zdravotnictví. (37)

1. 1. 2 Vývoj domácího násilí v ČR

V České republice se až do roku 1990 na domácí násilí nepohlíželo jako na „problém“. Pohlíželo se na něj jako na čistě osobní záležitost jedince a nebylo povinností společnosti jej řešit. Tento postoj komplikoval identifikaci domácího násilí a tudíž i jakoukoliv následnou intervenci. Zlom nastal mezi léty 1990 - 2000, kdy díky odborníkům (sociálním pracovníkům, psychologům, právníkům) začaly být vedeny diskuze ve veřejných médiích. Jak **Čírtková a Vitoušová** uvádí, právě média hrají v prezentaci domácího násilí důležitou roli, neboť jakákoli iniciativa v boji proti domácímu násilí se neobejde bez podpory médií. Lidé tak začali postupně uznávat, že domácí násilí je v naší společnosti velmi závažný problém. (45)

Zároveň byla odstartována celá řada výzkumů. V roce 1991 Institut pro kriminologii a sociální prevenci přišel s následujícím výsledkem: domácího násilí se v 78% případech dopouštěli muži a v 15% ženy. Jednalo se přitom o řádné občany s průměrnou životní úrovní. V roce 2001 byl prostřednictvím agentury STEM realizován první sociologický výzkum zaměřený na problematiku domácího násilí. Výzkum probíhal prostřednictvím standardizovaných rozhovorů a byl zaměřen na tři hlavní okruhy: povědomí o domácím násilí, postoje k domácímu násilí a osobní zkušenosti s domácím násilím. Ze šetření vyplynulo, že lidé nemají dostatečné informace o tom, jak se domácímu násilí bránit (dostatek informací má jen 1/5 obyvatel). Oběti se snaží své zkušenosti s domácím násilím tajit, nanejvýš se svěřit blízkému člověku, kterému věří. V roce 2004 se Česká republika zapojila do **Mezinárodního výzkumu násilí na ženách**. Zjistilo se, že 38% žen zažilo během svého života fyzické či sexuální násilí. V roce 2006 proběhl **sociologický výzkum**, který poukázal na to, že informovanost o problematice domácího násilí se zlepšila – až 97% dotazovaných respondentů vědělo (či alespoň tušilo), co vlastně domácí násilí je. Díky aktivitám Bílého kruhu bezpečí došlo k poklesu názoru, že domácí násilí je pouze soukromou záležitostí rodiny. (45)

V roce 2004 došlo ke změně v legislativě. V trestním zákoně byl zaveden pojem „**týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké**“ a na

domácím násilím začalo být pohlíženo jako na trestný čin. Roku 2007 bylo vybudováno 15 intervenčních center napříč ČR a začala tak mezioborová spolupráce mezi všemi pomáhajícími institucemi. Zároveň téhož roku vstoupil v platnost zákon 135/2006 Sb., kterým se změnila některá zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Podle tohoto zákona může být agresor vykázan ze společného obydlí a to po dobu 10 dnů. V současné době je podpora našeho systému pro oběti domácího násilí na velmi vysoké úrovni. (45)

Jak v Evropských státech, tak i v USA se v posledních letech o domácím násilím mluví relativně otevřeně. Vzniká i řada hnutí, která bojují za ženská práva a práva dětí a mladistvých. (6)

I přes veškerý tento posun je stále na násilím v rodině pohlíženo jako na tabu. Tedy na něco, o čem se nemluví a je na to zakázáno vůbec pomyslet. (6) I když až 81% populace připouští skutečnost, že domácí násilím se může týkat všech vrstev společnosti, tak přesto každý druhý člověk (48%) je ovlivněn mýtem, že k němu dochází především v materiálně slabých rodinách. (45)

1. 1. 3 Vývoj myšlení české společnosti o domácím násilím

Jak již bylo řečeno, názory české společnosti na domácí násilím prošly obrovským vývojem. Od ignorace až po uznání, že se jedná o obrovský problém, ke kterému se prostě nelze obracet zády. (45)

Termíny vztahující se k domácímu násilím začaly být v České republice definovány a následně používány relativně nedávno. Jejich definice procházely (a stále procházejí) vývojem, neboť jsou ovlivněny neustálými změnami společenských názorů. Společnost svými postoji, normami, právy a hodnotami týkajícími se násilím určuje, co je povoleno a za jakých okolností. Ve společnosti existují jedinci, kteří proti domácí agresi buď vystupují a nebo ji akceptují. (3) Právě díky zastáncům, předsudky o násilím, o jeho pachatelích a obětech i nadále hojně přetrvávají. Tito lidé si nechtějí přiznat závažnost celé situace, a proto se schovávají právě za nejrůznější pověry. Pokud však má být obětím poskytnuta

řádná a včasná pomoc a pochopení, mělo by dojít v první řadě k odstranění těchto postojů. (6)

Bohužel dle názorů většinové společnosti, má dospělá žena vždy možnost se aktivně bránit a to tak, že od muže odejde, oznámí to na policii apod. Další názor předpokládá vlastní zavinění této situace samotnou ženou, ba dokonce, údajně některým ženám toto chování vyhovuje, neboť bití vnímají jako výraz mužova zájmu a přízně. Zjednodušená je i představa o řešení celé situace, která je založena na myšlence, že by žena měla muže prostě opustit, rozvést se s ním. Laická veřejnost si neuvědomuje obtížnost celé situace. Tato přesvědčení jasně ukazují nedostatek informací o problematice domácího násilí. (48)

Velice často se ve společnosti objevují výroky typu:

- „*Vždyť o nic nejde, je to jen pár facek.*“ Zpravidla se jedná o velice závažná zranění. Podle statistik **Nadace Rosa** se jedná například o zkopání ženy s následkem krvácení z rodidel, přeražení nosu, otřes mozku, zkopání těhotné ženy (následkem potrat), vážné zranění tváře apod. Následkem je pracovní neschopnost či dlouhodobá psychiatrická léčba. (46)

- „*Ženy muže provokují, mohou si za to samy.*“ Tento výrok je často oblíbeným argumentem jak pachatelů domácího násilí, tak i samotné veřejnosti. Zastává se názor, že žena muže příliš provokovala či se nepřijatelně chovala. Pravdou ovšem je, že nikdo nemá právo někoho týrat. (46)

- „*Ženy mají násilí rády, jinak by přece od takového manžela odešly.*“ Odejít od násilného partnera není jednoduché. Oběti si často kladou otázky typu: „Uvěří mi někdo?“ „Co se mnou bude?“ „Kam půjdu?“ „Zabije mě?“ (46)

- Velice často se pak ve společnosti objevují názory, které původ násilí spatřují v konzumaci alkoholu. Což je mylné. Alkohol ani jiné drogy nelze považovat jako skutečnou příčinu násilí. Pokud chce agresor ublížit, tak to udělá a to jak v opilém, tak i ve střízlivém stavu.

V některých případech užije pachatel alkohol úmyslně a později omlouvá své chování právě užitím alkoholu. (14)

Tyto názory by se neměly za žádnou cenu podceňovat, neboť mají vliv na vnímání celé problematiky domácího násilí, postoje společnosti a na celkovou pozici oběti a pachatele. Právě pro oběti mají tyto názory katastrofální důsledky, neboť chování pachatelů vlastně obhajují a je samotné obviňují. Není se proto čemu divit, že se pak bojí se svým trápením a problémy svěřit a svoji situaci tak nějakým způsobem řešit. Pachatel pak může nabývat názoru, že společnost jeho chování chápe, což mu dodává jistotu a v násilných aktech pokračuje sebevědomě dál. (6)

1. 2 Rodina jako zdroj patologie

„Domov bývá často idealizován jako oáza jistoty a štěstí, ale přitom se stal nejnebezpečnějším místem v moderní společnosti.“ (45)

Následující kapitola bude věnována tomu, jaký vliv má násilí, páchané v rodině na jeho svědky a to na **děti**. Dětství strávené v nevhodném či v nepodnětném prostředí představuje obrovské riziko rozvoje nežádoucích způsobů chování a nepříznivých osobnostních charakteristik. Právě rodina patří mezi nejdůležitější sociální prostředí, neboť dítěti poskytuje základní sociální zkušenost. Jedinec si prostřednictvím nápodoby nebo identifikace s rodiči osvojuje poruchové chování, přijímá odlišný normativní a hodnotový systém, může být citově deprivovaný, což negativně ovlivňuje jeho dětskou osobnost. (48)

1. 2. 1 Definice pojmu rodina

Výrost a **Slaměník** definují rodinu jako *„primárního nositele kultury, který poskytuje základ norem a hodnot dané společnosti. Vede dítě ke společenskému životu v prostředí, ve kterém vyrůstá, učí ho orientovat se ve světě symbolů. Rodinná výchova seznamuje dítě s kulturními vzorci (tradice, zvyky, mravy, zákony, tabu apod.) tím, že se*

dítě učí respektovat požadavky rodičů a je sankciované za jejich nesplnění.“ (45, str. 50)

I **Matoušek** definuje rodinu jako první a podstatný model společnosti, se kterým se dítě setkává. Důležitá je však přítomnost dobře přijímaného rodičovského vzoru, která je v dnešní době považována za důležitou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte. Mezi další podmínku patří stabilní bezpečí domova, což může dítěti poskytnout právě jen rodina. (35)

V posledních desetiletích je instituce rodiny vystavena značným zátěžím. Stoupá rozvodovost, rozpadají se tradiční rodinné hodnoty, přibývá počet týraných a zneužívaných dětí a v neposlední řadě se stále více objevuje již zmiňované domácí násilí. (35)

1. 2. 2 Děti jako svědci domácího násilí

„V naší vysoce civilizované společnosti neexistuje nebezpečnější místo, než je náš vlastní domov.“ (45)

V úmluvě o právech dítěte je dále stanoveno, že: *„v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti musí děti vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.“ (47)* V domácnosti však mohou nastat velmi dramatické situace, které mohou vyústit v násilnost či napadením jednoho rodiče vůči druhému. Je samozřejmé, že děti zažívají z takových incidentů strach. Usínají s obavou, co se zase v noci bude dít, jestli se některému rodiči něco nestane apod. Z toho vyplývá, že na dítě má vliv nejen četnost konfliktů mezi rodiči, ale i závažnost toho, čím pro budoucnost vyhrožují. Dítě intenzivně vnímá napjatou rodinnou atmosféru a to i v případě, že nechápe její původ. Ať už dítě prožívá doma křik či tzv. tichou domácnost, jedno je jisté – nejsou naplněny jeho nezákladnější potřeby a pocit jistoty a bezpečí. (34)

Domácí násilí není záležitostí dvou dospělých lidí. Dotýká se i ostatních členů rodiny a to především dětí. (44) Jak **Ševčík** uvádí, domácímu násilí v rodině jsou až v 95% případů přítomny děti. (45) Děti nerozumí cyklu domácího násilí – v jednu chvíli

vidí rodiče procházet líbánkovou fází a věří, že všechno dobře dopadne. Druhý den však tátů opět popadne záchvat zuřivosti a mámu zbije. Děti jsou zmatené, chtějí uniknout z domácího prostředí a hrozí tedy, že propadnou destruktivnímu a nebezpečnému chování. **(44)** Dále jinak vnímají a reagují na realitu. Mají narušené vztahy se svými kamarády a problémy řeší agresí. Hrozí tak, že v dospělosti budou sami násilníci. **(8)**

Děti jsou velice vnímavé k rodinné atmosféře, kterou vnímají přes chování matky. Dítě citlivě vnímá, jestli je matka šťastná, veselá, spokojená nebo zda, když je chová v náručí, zažívá pocity úzkosti, třese se a pláče. **(34)** V případě, že je matka obětí domácího násilí, nemůže plnit svoji roli matky. Dítěti se nedostává pocit základní jistoty a matka není schopna adekvátně reagovat na jeho potřeby, především ty emocionální. V důsledku toho tak není naplněna základní lidská potřeba lásky, přijetí, respektu a úcty. **(2)**

Děti trpí většinou stejnými problémy jako samotná oběť. Zažívají intenzivní pocity viny, domnívají se, že ony jsou příčinou hádek mezi rodiči. Může se objevit pomočování, cumlání prstů a jiné dětské chování. Typické jsou dále psychosomatické potíže (bolesti břicha, hlavy, teploty bez příčiny), různé závislosti, deprese a poruchy příjmu potravy. **(8)**

V některých případech mohou v dospělosti dokonce navázat vztah s agresorem, neboť jim to nebude připadat nenormální. Je dokázáno, že člověk po osamostatnění napodobuje a kopíruje životní styl, ve kterém vyrůstal. **(44)** Dívky a chlapci vnímají násilí v rodině odlišně. Dívka se identifikuje s matkou, a pokud matka násilí akceptuje, dcera si zapamatuje její podřízenou a bezmocnou pozici, což bude mít vliv na její vnímání postavení muže a ženy ve společnosti. Chlapec se identifikuje s otcem, kterého spatřuje jako někoho silnějšího, mocnějšího, někoho, kdo má hlavní slovo. Vstíjí si model agresivního a dominantního muže. Pokud se později na vlastní zkušenost přesvědčí, že toto chování opravdu funguje, je zde velká pravděpodobnost, že půjde „ve stopách svého otce.“ **(6)**

První výzkum, který se zabýval vlivem domácího násilí na děti, byl realizován v roce 1994 ve Velké Británii. Z výsledků vyplynulo, že 91% žen věří, že jejich děti byly krátkodobě poznamenány, 72%, že byly vystrašené, 48%, že se děti uzavřely do

sebe, 34%, že se u dětí objevily problémy s nočním pomočováním, 31%, že děti začaly mít problémy ve škole. Výzkum však přišel i se zjištěním, že mnoho dětí trpí také dlouhodobými problémy – 86% matek se domnívá, že jejich děti byly dlouhodobě poznamenány, 33%, že se děti začaly chovat násilně a agresivně, 31%, že jejich dětem chybí sebedůvěra, 24%, že jejich děti nedůvěřují lidem a obtížně budují vztahy. (7)

Názory odborníků na problematiku domácího násilí se liší, jde – li o definice, klasifikaci, prevenci a řešení. Většina z nich se však shoduje ve tvrzení, že agresivní či násilné řešení problémů, je z velké části naučené v dětství a v mládí – je dáno přejímáním vzorů z původní rodiny. Domácí násilí poznamenává nejenom oběť, ale i děti, neboť ovlivňuje jejich životní styl a způsob řešení konfliktů. (30)

1.3 Charakteristika forem domácího násilí

Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 1, domácí násilí zahrnuje psychické, fyzické, sexuální a socioekonomické násilí. Ve většině případů jsou ve vztahu uplatňovány všechny tyto formy, někdy se může vyskytovat pouze jedna. Téměř vždy je přítomno psychické násilí. Frekvence násilných epizod se postupně zvyšuje. Čím déle domácí násilí trvá, tím vážnější a nebezpečnější se stává. Jinými slovy – situace postupuje od slovního urážení přes fyzické napadení a v extrémním případě může vyvrcholit použitím zbraně. (32)

Znaky domácího násilí

Opakování a dlouhodobost: z jednoho útoku nelze hned jednoznačně určit, zda se skutečně jedná o domácí násilí. Na druhou stranu i jeden útok může být jeho začátkem.

Eskalace: domácí násilí se postupně stupňuje. Začíná urážkami, následují útoky proti lidské důstojnosti a fyzické útoky a celá situace může vyvrcholit trestnými činy, které ohrožují zdraví a život.

Jasně a neměnné rozdělení rolí: nedochází ke **vzájemným** napadáním, hádkám, rvačkám, sporům či ke střídavému postavení účastníků. Vždy je jasná role pachatele a role oběti.

Neveřejnost: domácí násilí probíhá zpravidla v soukromí – mimo kontrolu veřejnosti. (17)

Pokud jsou naplněny tyto znaky, můžeme s jistotou říci, že se jedná o domácí násilí. Odborníci, pracující s oběťmi domácího násilí, na základě své zkušenosti rozšiřují tyto znaky ještě o následující:

Společné bydlení: obě osoby žijí společně pod jednou střechou, přičemž oběť nemá dostatek sil, aby toto místo opustila.

Společná propojenost: zpravidla se jedná o děti či společný majetek. Jedná se ale také o společný okruh přátel apod.

Obtížná postižitelnost a kontrolovatelnost: jakýkoliv zásah a dokazování násilí komplikuje fakt, že k útokům dochází v soukromí.

Pokračování násilí i po rozchodu: občas může domácí násilí přetrvávat i po ukončení vztahu a odchodu oběti ze společné domácnosti. Typické je to především v těch případech, kdy oběť a násilníka pojí společné děti. Ty jsou pak prostředek dalšího týrání. (8)

1. 3. 1 Psychické násilí

„Připadám si tu jako vězeň, nesmím telefonovat, aby nebyly velké účty, nikam spolu nechodíme, protože se mnou nikam nechce jít, večer neprohodí ani pár slov, protože se mnou mluvit nepotřebuje a k tomu mě uráží a zesměšňuje. Vydírá, vyhrožuje a vyhazuje mě z domu, navádí proti mně děti, a to není zdaleka všechno. Takhle vypadá můj život. K zešilení.“ (26, str. 93)

Každé domácí násilí má původ ve slovním týrání. Někdy může pachatel praktikovat pouze tuto formu násilí a nepoužít hrubou, fyzickou sílu, i přesto se však stále jedná o týrání, i když nezanechává modřiny a monokly. Oběti zanechává stejné utrpení a z

jeho následků se vzpamatovává po zbytek svého života. (33) Právě z toho důvodu, že nezanechává žádné evidentní stopy je velmi obtížná jeho prokazatelnost. (44)

Synonymními výrazy psychického násilí je emocionální či duševní zneužívání. Cílem tohoto druhu násilí je oběť ponížit, kontrolovat (co oběť může a nemůže dělat), odepírat oběti informace jakéhokoli druhu, vědomě dělat něco, aby se oběť cítila méněcenná, izolovat oběť od přátel a rodiny apod. Degradace v jakékoliv formě může být považována za psychické zneužívání. Jedná se především o **slovní napadání**, které je definováno jako chování, které ohrožuje, zastrašuje, podkopává oběti sebevědomí a kontroluje její svobodu. Jedná se o neustále kritizování, nadávky a příkazy, které poškozují sebeúctu oběti. (19)

„Jsi normální kráva v přechodu a nikoho z nás tvůj názor nezajímá.“ (26, str. 81)

„Jednou jsme jeli za maminkou do Liberce, pozvala nás na oběd. Asi čtyřicet kilometrů před cílem zajel na odpočívadlo, prudce zabrzdil a vysadil mě. Nechal mě tam stát, a i když děti křičely, ujížděl. Potom si to rozmyslel a zacouval pro mě zpátky. (26, str. 48)

Projevy psychického násilí lze shrnout do následujících bodů, které popisují agresorovo chování:

- oslovuje oběť nelichotivými názvy s cílem urazit jí (např. „*Jsi mrcha.*“)
- nevěří partnerce a chová se žárlivě či majetnický – partnerku obviňuje z podvádění a je velmi žárlivý na jejího bývalého přítele
- záměrně nechce, aby partnerka pracovala – chce, aby na něm byla ekonomicky závislá
- očekává, že se partnerka bude neustále ptát na povolení (když jde na toaletu, kdy a jak dlouho bude nakupovat, kdy půjde spát, co si na sebe obleče apod.)
- hrozí, že ublíží jejím dětem, rodině či domácím mazlíčkům

Lze tedy říci, že se jedná o ponižování a to jakýmkoliv způsobem a kdekoliv. (19)
Další způsob tohoto druhu týrání může být ale i neposkytnutí pochvaly a ocenění a zanedbávání (neuspokojení bazálních potřeb, vystavování hladu, zimě, nepořádku apod.). (49)

Agresor může dále ženu psychicky týrat a to prostřednictvím dětí. Může jí vyhrožovat, že dětem ublíží, obviňovat, že je špatná matka, neboť rozvrací rodinu a strašit, že pokud ho opustí, tak děti budou hrozně trpět. (7)

„Od útlého věku dcer mi při každé příležitosti oponoval. Byl rád, když se mu podařilo, že mám proti sobě tři protivníky. Dcery vždy strhával, aby se přiklonily k jeho názorům. Ještě se batolily, když od něj musely vnímat nenávist vůči mně. Arogantním a nesenášenlivým tónem mě před nimi nazýval „vaše matka“. Velmi často, někde i denně na mě v přítomnosti děti chrlil ty nejsprostší výrazy.“ (26. str. 43)

„Shelly měla se svým přítelem dvouměsíční holčičku. Rozmlátil v bytě všechn nábytek a vyhrožoval jí, že jestli bude někdy kvůli jeho agresivnímu chování hledat pomoc, odveze dítě do zahraničí. (26, str. 25)

1. 3. 2 Fyzické a sexuální násilí

Fyzické násilí

„Přes padesát procent všech žen zažije v rodinném nebo partnerském vztahu fyzické násilí. Pro pětadvacet procent z nich se bití stane pravidelnou a trvalou součástí života.“ (44, str. 188)

Tato forma násilí patří mezi nejzjevnější a nejhrubší formy domácího násilí. Jedná se o použití nebo hrozbu fyzické síly s cílem zastrašit, poškodit či ohrozit jinou osobu. Obsahuje široké spektrum chování jako je například fackování, mlácení o zeď či o zem,

udeření pěstí, kopání, kousání, strkání, znehybňování, škrčení, vytrhávání vlasů, pálení, ohrožování bodnou či střelnou zbraní až po útok přímo ohrožující zdraví a život. (45)

„Ukázalo se, že je manžel chorobně žárlivý, sledoval mě, dál se opíjel a začal mě bít. Vždy, když se vracel v noci domů, byl už z dálky slyšet jeho řev. Někdy jsem unikla, ale většinou ne, pak už mu ani děti nevadily. Mlátil mě, lítala jsem ode zdi ke zdi jako hadrová panenka.“ (26, str. 198)

Fyzické týrání může dále obsahovat takové chování, jako je neposkytnutí lékařského ošetření, které oběť potřebuje, odepírání spánku či dalších důležitých funkcí pro život, přinucení užít drogu či alkohol proti vůli oběti. (19)

„Pak mě jednou prohodil skleněnými dveřmi. Bylo to příšerné. Všude střepy a samá krev. Vynadal mi, ať to dám do pořádku, že on v tomhle takhle nebude a odešel. Tekla mi krev. Všude. Z rukou, ze zad, z krku, z obličeje.“ (49, str. 110)

„Byla jsem zvyklá na neustálé bití a každodenní škrčení. Často jsem po té omdlela a probudila se s vytrženými vlasy. Měla jsem propíchnuté ucho, zlomený nos a čelist. Dodneška si pamatuji, jak mi lékař řekl, že mám čelist jako profesionální boxer.“ (7)

Sexuální násilí

K sexuálnímu násilí dochází v případě, že agresor vyhrožuje nebo použije sílu s cílem donutit oběť k sexuální aktivitě. Jedná se tedy o nátlak k zapojení do sexuální aktivity proti vůli oběti a to i v případě, že zmiňovanou osobou je manžel či intimní partner. Jedná se o akt násilí a agrese (19), kdy je jedinec nucen účastnit se nežádoucích, nebezpečných a ponižujících sexuálních aktivit. Nejedná se o tzv. **plnění manželských povinností**. (45)

„Celý můj život s ním nestál za nic. Řval na mě klidně i půl hodiny po intimním styku, od kterého jsem si bláhově slibovala, že aspoň chvíli bude milý, třeba jen jeden den.“ (26, str. 93)

McCue dále uvádí, že o sexuální týrání se jedná v situacích, kdy pachatel oběť v sexuální aktivitě kritizuje, nepříjemným způsobem se oběti dotýká, oslovuje oběť nelichotivými názvy „děvko“ či „frigido“ , nutí oběť do sexu s jinými osobami, nutí oběť do sexu po té, co ji fyzicky ublíží a při pohlavním styku používá předměty či zbraně. (32)

1. 3. 3 Socioekonomické násilí

Sociální násilí

Cílem toho násilí je neustálá kontrola, prostřednictvím které chce pachatel postupně dosáhnout izolace oběti. Patří sem zákazy kontaktu s ostatními lidmi, především s rodinou a přáteli. Násilník sleduje každý pohyb, chce vědět, kam oběť jde, co bude dělat, s kým bude. (45) Žena se pak postupně stahuje a hrozí, že ztratí kontakt s okolním světem. Nemá tedy pak možnost mluvit s někým o svém trápení a dochází k tzv. deformaci vnímání reality – normou se pak stává to, co žije, tedy dennodenní násilí. (8)

Ekonomické násilí

Jedná se o formu násilí, kdy žena musí o peníze prosit, dostává stanovenou dávku, je jí zakázáno pracovat či jí není dovoleno o vlastních penězích svobodně rozhodovat. (6) Agresor jí dále neposkytuje prostředky na společnou domácnost a na děti či jí zatajuje finanční situaci domácnosti. Jedná se o naprostou kontrolu nad příjmy a výdaji. (45)

„Ráno mi odmítl dát peníze na nákup, aby mě pořádně vydusil. Oznámil mi, že už nesmím používat žádné „jeho“ zařízení a nic, co patří do společného jmění. Opakovala jsem mu, že musím pro rodinu nakoupit. Ten den mě nechal bez peněz.“ (26, str. 57)

„Další šok nastal, když jsem po mateřské dovolené nastoupila do práce a šla si pro výplatu. Nedali mi ji, protože ji poslali na účet manžela, ale já k němu neměla přístup. Opět jsem dostávala jenom kapesné.“ (26, str. 195)

Pokud agresor neposkytuje oběti žádné finanční prostředky, oslabuje ji. Tím, že musí prosit partnera o peníze mu (z jeho pohledu) dává příčinu k tomu, aby ji kritizoval. Absence vlastního příjmu nedává ženě šanci začít znovu – opustit domov či vyhledat pomoc. Oběť nemá dále prostředky na různé společenské činnosti, čím se velmi lehce dostává do izolace, což představuje další formu domácího násilí. (7)

1. 4 Nebezpečné pronásledování – stalking

Výraz „stalking“ lze přeložit jako slídění, obtěžování a pronásledování. Spojitost s domácím násilím lze spatřovat za předpokladu, že pachatel pronásleduje svého ex – partnera. V tomto případě je používán termín **domestic stalker**. (13) Jak uvádí Čírtková, právě bývalí partneři patří mezi nejčastější pronásledovatele. (38) Hlavním znakem stalkingu je: „*obcesivní fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností.*“ (13, str. 225) Jedná se o porušování privátní sféry života. Pronásledování může mít podobu dopisů, telefonátů, SMS zpráv, mailů či zasilání drobných předmětů apod. Může se však jednat o výhrůžky, které u oběti mohou vzbuzovat oprávněný strach a obavy či vtírání do blízkosti oběti. V neposlední řadě se může jednat o chování, kdy pachatel ničí věci oběti (poškození vozidla nebo jiného majetku, ublížení domácímu mazlíčkovi apod.). (13)

Pro oběť má nebezpečné pronásledování mnoho závažných následků. Postižena je nejvíce psychika. Objevují se poruchy spánku, nervozita, pocity bezradnosti a bezcennosti, posstraumatická stresová porucha či suicidální myšlenky. Typické jsou dále sociální následky, kdy oběť může být nucena změnit své každodenní, běžné návyky, snižuje se zájem o dříve důležité vztahy a aktivity, oběť má strach z neznámých lidí a postupně se izoluje, někdy dokonce i odstěhuje. Změny se objevují i v pracovní

sféře – postižená osoba není schopna myslet na něco jiného, což má za následek zhoršený pracovní výkon. Situace může vyústit až ve změnu pracovního místa. **(13, 38)**

Nebezpečné pronásledování nalezneme v §354 trestního zákoníku. Pronásledování vzbuzuje v oběti strach o život či zdraví. Posedlost pachatelů může trvat až několik let. **(38)** Pachatel může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. V případě, že spáchá čin vůči dítěti, těhotné ženě, se zbraní či společně s dalšími dvěma osobami hrozí mu 6 měsíců až tři roky odnětí svobody. **(10)**

Bílý kruh bezpečí v případě stalkingu radí následující: přerušit s pronásledovatelem veškeré kontakty, shromáždit důkazy a říct o svém problému třetí osobě. Mezi další doporučení patří volit jiné trasy, zvyky a časy a chodit v doprovodu další osoby. Neméně důležité je vytvoření bezpečnostního plánu pro sebe i své blízké. V neposlední řadě je důležité věřit svému vnitřnímu hlasu a v případě jakéhokoliv podezření volat PČR či jít k osobě, které člověk bezpečně důvěřuje. **(38)**

1. 5 Aktéři domácího násilí

Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 1, domácí násilí se může týkat kohokoliv – malého dítěte, dospívajícího jedince, matky, bezúhonného manžela, stárnoucího seniora či zdravotně postižené osoby. **(45)** Jelikož tato práce pojednává o domácím násilí na ženách, bude následující kapitola věnována modelové dvojici, kdy muž vystupuje jako pachatel a žena jako oběť domácího násilí.

1. 5. 1 Muž jako pachatel domácího násilí (osobnost a charakteristika pachatele)

Jako první je důležité položit si otázku, proč se vlastně muži dopouštějí násilí? **Buskutte** zkoumala původ násilí v biologických a genetických předpokladech, neboť muži byli od pradávna agresivnější, což bylo vnímáno jako plus. Byli nuceni zápasit s nepřáteli, vzdorovat různému nebezpečí či bojovat o své budoucí ženy (matky svých

potomků). Díky tomu přežívalo v mužích násilí po celá staletí – zjistili totiž, že je „potřebné“ pro jejich vlastní rozvoj. Buskotte nicméně dodává, že ne za všechno může mužský agresivní pud, hormony či geny. Stále jsou tu muži, kteří se násilného chování za celý svůj život nedopustili. Výsledky výzkumů z 60. let 20. století přišly s výsledkem, že „*agrese není vrozená genetická vada, nýbrž ve většině případů pouze naučený styl chování.*“ (6, str. 32)

Výzkumy realizované v 70. letech 20. století označily domácí násilí jako následek **stresu** v rodině. Muži, kteří jsou ve stresu, velice snadněji napadají své partnerky. Další příčinou muže být hněv. Nespokojenost a frustrace může vést k tomu, že muži přesunují své negativní pocity na ženu a děti. (45)

Každý jedinec je schopen fyzického násilí. Proč jsou ale někteří pod tlakem problémů agresivní a jiní ne? A proč jsou to převážně muži? Odpovědět na tuto otázku se snažila již řada odborníků. Výzkum opět potvrdil skutečnost, „*že se násilnické přestupky a kriminalita obecně týká z větší části právě mužského pohlaví.*“ (6, str. 67) Najít jednoznačnou odpověď proč tomu tak je, zůstává tak stále nezodpovězenou otázkou. Jednou z možností může být skutečnost, že v dětském věku přijdou chlapci do kontaktu s násilím mnohem častěji než dívky, mnohem častěji dostávají také tzv. „na holou“. (6)

Chlapci v dnešní době doslova „vyrůstají“ na násilí. Ve filmech jsou hrdinové zobrazováni jako ti, kteří umí zabít, bojovat a ničit. Vojáci, kteří bojují a zabíjejí ve válce, se stávají hrdiny a jsou vyznamenáni. Nebezpečnost číhá všude - rodiče mohou násilí v dítěti podporovat poskytnutím nebezpečné hračky (pistole, PC hry) či výběrem sportovní aktivity (box, ragby). (7)

Příčiny shledávají autoři dále v postavení mužů a žen ve společnosti. Ševčík poukazuje na to, že dívkám jsou již od dětství vštěpovány výroky typu: „*až se vdáš*“ nebo „*až budeš mít děti*“. Což vlastně předurčuje jejich postavení ve společnosti. Ženy se pak snaží být tolerantní, poslušné, někdy se dokonce vzdají svých vlastních tužeb a snů. Snaží se zkrátka dělat vše pro to, aby naplnily svoji roli ve společnosti. Tímto chováním však můžou způsobit, že násilí ze strany mužů bude přetrvávat dál. (45) Buskotte poukazuje na skutečnost, že násilné chování ze strany mužů se může objevit i

v těch případech, kdy se muž ocitne v situaci, kdy je ženě podřazen a nemá nad ní žádnou moc a kontrolu. To může chápat jako jakousi urážku a ponížení svého mužství. Své agresivní chování pak může obhajovat výrokem: „*Raději být agresivní než neschopný slaboch.*“ Některé teorie dále poukazují na obecnou představu některých jedinců společnosti o fenoménu „mužnosti“. Dle tohoto fenoménu jsou muži silnější a mocnější než ženy. Pokud se muž chová agresivně, plní tedy společenská očekávání. Je trochu zvláštní, že na jednu stranu uzákoňujeme paragrafy, které domácí násilí trestají, na druhou stranu stále přetrvává přežitok zvyků, předsudků a názorů z minulosti, které jej omlouvají a podceňují. (6)

Osobnost a charakteristika pachatele

Domácího násilí se dopouští různé typy osobnosti. Jinak řečeno neexistuje jasně stanovená definice, podle které bychom mohli jasně určit, zda se jedná o pachatele. Každý autor používá k označení profilu domácího násilníka své vlastní charakteristiky. Dle **Matouška** má v České republice největší zastoupení tzv. vyděračský surovec. Tento typ násilníka nejvíce využívá fyzické a psychické týrání. (36)

Většina pachatelů má však jedno společné a to tzv. „dvojitá tvář“. Navenek tito muži figurují jako velice milí, sympatičtí lidé s vysokou dávkou sebevědomí. Doma, nebo - li v soukromí, mají však sebevědomí velmi nízké, nejsou schopni tolerance a empatie. Využívají fyzické síly vůči své partnerce a dětem. (8) Ukázku tzv. dvojitá tváře můžeme ukázat na následujícím skutečném případě: „*Obliba mého partnera byla vysoká. Navenek byl dokonalý – pracovitý, pozorný partner a otec. Ženám se líbil, uměl se chovat. Byl zábavný. Co se dělo doma, o tom neměl nikdo tušení.* (45, str. 86)

Většina násilníků disponuje následujícími vlastnostmi: nízké sebevědomí, pocit neschopnosti a nedocenění, víra ve stereotypní rozdělení rolí mužů a žen, sklon vinit ze svých činů jiné, žárlivost, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací, nepřipravenost nést důsledky za své násilné chování. (7) Ševčík doplňuje, že domácího násilí se dále dopouštějí ti muži, kteří vyrůstali v násilných domácnostech a ti, kteří se dopouštějí problematického sexuálního chování. (45)

Elbow rozlišuje 4 typy násilných mužů. První je **kontrolor**, který považuje oběť za svůj majetek. Násilí nastává tehdy, pokud muž cítí, že ztrácí nad ženou kontrolu a moc. Tento typ agresora zastává názor, že může oběť ovládat přesvědčováním, hrozbami či použitím síly. Dalším typem může být **obránce**. Pro tohoto muže je typická nenávist a láska zároveň. K uspokojení dochází tehdy, když je na něm žena celkově odkázaná (jak citově, tak i finančně a sociálně). Typické je dále neustálé kritizování ženy, jehož účelem je okolí dokázat její neschopnost a oprávněnost svého jednání. Třetím typem je **validátor**. Muž spadající do této skupiny pochybuje sám o sobě, jeho sebeúcta je závislá na přijetí a potvrzení druhých. Usiluje o uznání, ověření. Ztráta ženy by pro něj znamenala potvrzení jeho nízké úcty a hodnoty, proto využívá nejrůznější prostředky, aby k této situaci nedošlo. Jedná se například o zastrašování, vyhrožování či vyvolávání výčitek svědomí. Posledním typem je **inkorporátor**, který vnímá ženu jakou součást sebe sama. Její „přivlastnění“ mu dodává určitou dávku sebeúcty a zároveň v něm vyvolává pocit silné nejistoty a strachu, co by se stalo, kdyby ji ztratil. (45)

Obecně lze říci, že charakteristické pro postoj agresora je přesvědčení o oprávněnosti svého jednání. Tito jedinci zpravidla postrádají dostatek náhledu, odmítají odpovědnost za celou situaci, podceňují závažnosti vlastního chování a svalují vinu na okolnosti nebo na samotnou ženu. Pachatel odůvodňuje projevené násilí chováním partnerky, která dle jeho uvážení potřebuje kontrolu, neboť neplní všechny nezbytné povinnosti a chová se nepřijatelně. Jsou zaznamenány však i případy, kdy si je muž vědom své agrese, ale není v jeho silách změnit stereotypy svého chování. (48)

Práce s násilnými osobami

Nejenom obětem domácího násilí je nutné poskytovat pomoc. Pro eliminaci násilí jako takového, je klíčový jeho původ, tj. pachatel. Práce zaměřená na pomoc osobám násilným funguje realitně krátkou dobu a to prostřednictvím služeb, poskytující zvláštní programy či skupinová setkání. Hlavní roli v pomoci hraje **motivace** agresora a zájem svoji situaci řešit. Na základě ohlasů veřejnosti (jak laické, tak odborné) došlo ke zjištění, že je vhodné, aby pomoc osobám násilným poskytovaly jiné instituce než ty, které jsou určeny pro oběti domácího násilí. (45)

Práce s násilnými osobami byla i jedním ze záměrů **Národního akčního plánu prevence domácího násilí 2011 – 2014**. Cílem byly jak terapeutické služby, tak celorepubliková pracoviště pro systematickou práci prostřednictvím resocializačních programů. Snahou této činnosti je změnit vzorce myšlení a chování. Sám násilník se nachází bezprostředně po zásahu orgánů veřejné moci v náročné situaci a je tedy nutné poskytnout mu včasnou psychologickou pomoc, jejímž smyslem je prevence protiprávního jednání či destruktivního řešení situace. (37)

1. 5. 2 Žena jako oběť domácího násilí (osobnost a charakteristika oběti)

„Vím, že mnoho obětí domácího násilí má zkušenosti s daleko brutálnějším způsobem týrání. Zoufalství, bezmoc a beznaděj přesto vnímáme všichni stejně a okolnosti nehrají tak velkou roli.“ (26)

Na základě poznatků specializovaných občanských a neziskových pracovišť či kriminologických výzkumů, **Voňková** a **Lienau** uvádí, že až v 90% jsou oběťmi domácího násilí ženy. (50)

Obětí se může stát každá žena, bez ohledu na věk, dosažené vzdělání či společenský status. (8) Jelikož se však jedná o tak vysoké procentuální zastoupení, byl v roce 1999 vytvořen *tzv. typický portrét týrané ženy*:

- je materiálně závislá na svém partnerovi
- je podřízená (submisivní) a poslušná
- neudrhuje žádné, a nebo minimální kontakty s dalšími lidmi
- partnerovo chování často omlouvá jeho náladou, nepříjemnostmi, které prožil v práci či jako důsledek zážitků z dětství
- trpí pocitem vlastní bezmoci, beznaděje a bezcennosti
- domnívá se, že prožívaná situace nemá řešení, i když už nemůže dále snášet partnerovo násilí
- trpí intenzivními pocity viny, je přesvědčená, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží

- vždycky a rychle si zdůvodní, že je to poslední bití, které jí potkalo, bezmezně věří, že se partner „zlepší“
- stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází
- má snahu používat sex jako pokus o upevnění intimního vztahu se svým partnerem
- je silně emocionálně závislá na partnerovi – neumí si představit život bez něho, ale ani s ním. **(45)**

Obrovskou roli hraje reakce ženy na **první** násilný akt. Pokud ihned po incidentu bezpodmínečně pohrozí odchodem, sankcemi nebo zveřejněním, oddálí tak či zmírní další potenciální útoky agresora a je vysoce pravděpodobné, že taková žena bude mít v budoucnu dostatek síly podobnou situaci řešit – např. vyhledá pomoc či od partnera odejde. Pokud se však žena po prvním útoku neodhodlá k žádné akci, násilník rychle nabude dojmu, že jeho chování je správné. Získá tak převahu a opakování celé násilné situace na sebe nenechá dlouho čekat. Brzy se z celé události stane dlouhodobá záležitost se stále zvyšující se agresí. **(8)** V obou případech lze reakci ženy charakterizovat následujícím výrokem: „*Jednou udeř ženu, a pokud odejde, ztratil si ji na věky. Jednou udeř ženu, a jestli zůstane, je tvoje navěky.*“ **(44, str. 171)**

Co vede ženy k tomu, že i přes nejrůznější urážky a útoky stále s agresorem zůstávají? Společným jmenovatelem setrvání je **změna**. Změna totiž nahání strach. Proč by jinak oběti zůstávaly s násilníkem? Byly situovány do role oběti, na kterou si postupem času zvykly a přijaly ji jako součást své role ve společnosti. Zvykly si na to být obětí a tento pocit v nich hluboce zakořenil. Jde však o to zamyslet se nad tím, že zmiňovaný zvyk je něco, co oběť v životě nechce, neboť právě zvyk brání oběti uskutečnit změnu. **(44)** Toto potvrzuje i přiznání **Evy Hurychové**, která se sama stala obětí domácího násilí: „*Někdy se stane, že nenormální chování člověk časem vnímá jako běžný standard.*“ **(26, str. 85)**

Obecně lze říci, že existují čtyři základní důvody, proč ženy setrvávají s agresorem ve společné domácnosti. Jedná se především o materiální závislost, obavu z budoucnosti, nedostatečné informace o legislativě a systému pomoci a o tradiční obraz role ženy ve společnosti. **(36)**

Co se tedy hodí týraným ženám hlavou? Zpočátku se oběť snaží celou záležitost popírat a zlehčovat. Ženy velmi často muže omlouvají, doufají, že se změní, dávají mu několiknásobné šance. Pravdou ovšem je, že agresor se nezmění, neboť se zpravidla změnit nechce. Proto většinou oběť začne vinit z celé situace samu sebe a muži nepřisuzuje ani tu minimální část viny. Domnívá se, že muž zuří a týrá ji jen proto, že ho vyprovokovala. Často přemýšlí nad tím, co udělala špatně a snaží se stejných chyb v budoucnosti vyvarovat. Pravdou ovšem je, že muž zuří, vzteká se a útočí proto, že **chce**. On se tak rozhodl. A s největší pravděpodobností byl už takový dávno předtím, než se s obětí seznámil. Pocity viny jsou dále podpořeny a vystupňovány dalšími osobami z jejího okolí, což oběti moc nepřidá. Mohou se objevovat výroky typu: „Ty to zvládneš! Jen musíš být trochu trpělivější, opatrnější, diplomatictější, mít trochu větší pochopení.“ či „Vždyť on má taky dobré stránky ne?“ **(6, 44)**

Může nastat situace, kdy žena sama dospěje k názoru, že se agresor opravdu nezmění, že život s ním není „to pravé ořechové“, přesto ho ale neopustí. Tato situace je velice častá v případech, kdy pár pojí společné děti. Ženy (matky) si velmi dobře uvědomují možné následky takového rozhodnutí – pro děti by to znamenalo opuštění prostředí, na které jsou zvyklé, byly by připraveny o jednu z nejdůležitějších osob ve svém životě a neprožily by tak normální dětství. Někdy může agresor ženě vyhrožovat, že zařídí, aby děti zůstaly pouze v jeho péči. Je samozřejmé, že představa, že by žena přišla o to nejcennější, co v životě má, jí nahání strach, a proto radši ve vztahu setrvá. **(6)**

V neposlední řadě velkou roli sehrávají majetko – právní a jiné závazky (hypotéky, půjčky apod.), bydlení, společní přátelé, strach ze samoty, škola vzdělávání apod. Žena prožívá velmi stresující období. Musí se jednak vyrovnat s pocity, které jako týraná osoba prožívá a dále se spoustou otázek, které sebou přináší odhodlání ze vztahu odejít. **(7)** Žena přemýšlí nad tím, co se bude dít, když se rozhodne jednat. Co s ní bude? Kam půjde? Uvěří jí někdo? Co bude s dětmi? Co se stane, až mě najde? Zabije mě? Je důležité, aby pracovník přistupoval k ženě individuálně jako k jedinečné bytosti a neuchýlil se ke stereotypním vzorcům posuzování *(Všechny týrané ženy jsou stejné.)* **(45)**

Výstražné signály

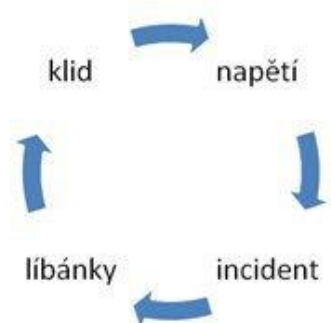
Je vůbec nějaká reálná šance, aby žena poznala, že se stýká či již doma má tyрана? Určitá vodítka k rozpoznání „neobvyklého“ chování existují. Jde o to naslouchat slovům a činům a snažit se pochopit jejich význam. Muž nemusí své násilnické sklony projevit ihned na začátku vztahu. Jeho pravá tvář se zpravidla odkryje, až když ucítí, že se může bezpečně projevit. V této fázi je důležité pozorovat, naslouchat a pečlivě zkoumat. Žena by měla naslouchat především své intuici, a pokud zaznamená v partnerově chování něco, co ji znepokojí, měla by tomuto varování věnovat pozornost. **(44)**

Násilí se může objevit i ve vztahu, který už nějakou dobu trvá. Může se jednat o vztah harmonický anebo o vztah, kterému už nějakou dobu předchází roky ponižování, verbálního a psychického teroru. Výzkumy uvádí, že domácí násilí má zpravidla původ v obyčejných a běžných konfliktech. Například hádka kvůli výchově dětí, vedení domácnosti apod. Příčinou může být dále nějaký zlomový okamžik ve vztahu, rozvod/rozchod, neúspěchy v práci apod. Velice často může být impulsem **žárliivost**. Psychologové rozlišují dva druhy žárlivosti a to normální (zdravou) žárlivost, anebo chorobnou žárlivost. Chorobná žárlivost má tenkou hranici s posedlostí, je všudypřítomná a člověk jí nakonec podlehne natolik, že není schopen racionálně myslet a jednat. **(6)**

1. 6 Cyklus domácího násilí

Domácí násilí se rozvíjí postupně, má svoji vlastní dynamiku a cyklický průběh. Mezi základní znaky patří opakování a postupný nárůst intenzity útoků. **(48)** Jak již bylo uvedeno – násilí vzniká na základě různých důvodů. Příčinou mohou být běžné konflikty, krize ve vztazích, ztráta pracovního místa, alkohol apod. Co je však pro všechny případy totožné, je jeho průběh. Tzv. „cykly násilí“ byly popsány v 70. letech minulého století americkou psycholožkou **dr. Leonore Walker**, která se zabývala ženami, oběťmi domácího násilí. **(6)**

Následující schéma zobrazuje cyklus domácího násilí. (16)

Zdroj: (16)

1. 6. 1 Hromadění napětí

V této fázi je charakteristická špatná komunikace, napětí a strach. Žena se snaží dělat vše proto, aby agresora uklidnila a nedocházelo k tak velkým násilným střetům. (19) Oběť se snaží partnerovo chování omlouvat, utěšuje se, že se partner chová přijatelně, velký důraz klade na jeho pozitivní vlastnosti. Jedná se o jakousi její vlastní obranu, neboť nechce věřit, že se ve vztahu něco děje. (48) Může nastat i situace, že žena má s domácím násilím zkušenosti již z minulosti, a proto moc dobře zná jeho průběh. Když tedy pozná, že se blíží výbuch, začne muže nějakým způsobem provokovat, aby měla celou situaci co nejdříve za sebou. Ve všech případech se žena snaží, aby se vše odehrálo v soukromí. To je pro její psychický klid velmi podstatné, neboť tím se domnívá, že má nad celou situací kontrolu. (6)

1. 6. 2 Incident

Jedná se o plné propuknutí násilí, kdy se k psychickému týrání přidá i týrání fyzické. Agresor rozbíjí věci, zastrašuje. Jeho cílem je získat absolutní moc a kontrolu

nad obětí a to prostřednictvím kopání, mlácení, strkání, plivání, škrcení, pálení, svazování či znásilňování. Následkem mohou být modřiny, popř. zlomeniny. Někdy se celý incident neobejde bez lékařského ošetření a zásahu policie. (45)

Reakce oběti jsou v této fázi různé. Některé ženy mohou v přímém kontaktu s násilím utrpět emocionální kolaps, který může trvat několik hodin, ale i několik dnů. Jsou deprivované, nešťastné. Situace se pro ně jeví jako bezvýchodná, beznadějná. Tato slabost způsobuje, že oběť není schopna žádné protireakce – nemá sílu situaci řešit. Naproti tomu jiné ženy ihned po incidentu opouštějí domácnost a útočiště hledají u rodiny a přátel, jiné zase ihned volají policii. Existují i ženy, které muži ránu oplácejí. (6)

1. 6. 3 Líbáňky

Láska, omluvy, sliby. Tak by se dala definovat tato fáze. Mnoho žen věří v ukončení násilí. Agresor projevuje ohromující pocity lítosti a smutku. (19) Omlouvá se („Promiň miláčku.“), nosí ženě kytky, dárky, zahrnuje ji přehnanou něhou, láskou a pozorností, začne jí pomáhat s domácností, starat se o děti apod. Na základě tohoto chování roste v ženě naděje, že se agresor dokáže změnit a že je zde ještě šance na harmonický vztah. Na základě této domněnky může oběť začít celou situaci zlehčovat a to nejen před sebou, ale i před ostatními: „Máme prostě špatné období. To všechno by se nestalo, kdyby...“ nebo „Zase tak hrozné to není, nebojte se.“ Tato fáze trvá relativně krátkou dobu. (6)

Bohužel, ve většině případů následuje zklamání. Intenzita a četnost útoků se stupňuje, naopak období relativního klidu se zkracuje, až postupně vymizí úplně. Agresor se chová agresivně, bezohledně, nad obětí má téměř neomezenou moc. Své násilné jednání odůvodňuje chováním partnerky, které se tak snaží připsat část viny. Muž si pak myslí, že jedná oprávněně a nepřipouští tak možnost eventuálního postihu. Některé ženy od agresora odejdou hned po prvním fyzickém útoku, jiné mu neustále dávají šance a věří, že „on takový není.“ U takové reakce hrozí, že dojde k rozvoji tzv. **syndromu adaptace na týrání** (viz kapitola č. 6). (6, 48)

1. 7 Stockholmský syndrom

Tento jev byl poprvé popsán v roce 1973 a to následkem uvěznění čtyř lidí v bankovním trezoru ve Stockholmu. Rukojmí začali po určité době (6 dnů) vnímat zločince jako své přátele a policii naopak jako své nepřátele. Postupně u nich vznikala citová závislost na vězňících. Někteří psychologové zastávají teorii, že u některých obětí domácího násilí se může tento syndrom objevit. (32) Dle Čírtkové se jedná o: „normální reakci na specifickou, extrémně stresující situaci.“ (13, str. 43) Oběti vnitřně kolísají mezi intenzivním strachem ze smrti a nadějí na přežití. Obavy o vlastní život, pocit bezmoci a ztráty kontroly spojené s vyčerpáním, hladem a žízní, horkem a zimou, spánkovou deprivací – to vše má za následek mimořádné formy přizpůsobení. To, že oběť citově přilne ke svému pachateli se jeví, jako účelná strategie přežití. (13)

Některé definice označují Stockholmský syndrom jako „trauma-bonding“. V překladu se jedná o typ zneužívání, ve kterém oběti přilnou k násilníkovi. Jedná se tedy o jakýsi potenciální nástroj pro přežití. Dalším důvodem této vazby může být fakt, že oběti spatřují pachatele jako „normální“ jedince, kteří mají také pocity, rodinu a osobní život. Po propuštění je nutná okamžitá izolace a intervence psychologů. (31)

McCue rozlišuje celkem čtyři předpoklady, které vedou k rozvoji Stockholmského syndromu u týrané ženy:

1. násilník ohrožuje ženy na přežití
2. žena nemůže utéct (nebo se domnívá, že nemůže)
3. násilník ženu izoluje od ostatních
4. agresor se čas od času projeví laskavě

Protože je tu určitá nerovnováha moci mezi agresorem a jeho obětí, dochází k vývoji tzv. traumatického pouta mezi ženou a násilníkem. Izolace od okolního světa zvyšuje pocit závislosti. Tím, že jsou násilné epizody čas od času přerušovány a nahrazovány obdobím relativního klidu a ženy disponují poměrně nízkou sebeúctou, vzniká u oběti neschopnost opustit společnou domácnost. (32)

1. 8 Charakteristika týrané ženy

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1. 4 – dlouhodobé vystavení domácímu násilí se neobejde bez dlouhodobých následků a to jak fyzických, tak především psychických. Jedná se o pocity úzkosti a zoufalství, bezmocnost a zbytečnost či různé depresivní poruchy. Tyto stavy ovlivňují sebevědomí oběti a mohou způsobovat závislost na lécích, alkoholu a v některých případech mohou vyvrcholit v pokusy o sebevraždu. **(8)**

K nelehké situaci oběti dále určitě nepřispívají postoje ostatních jedinců společnosti a výroky typu: „Můžeš si za to sama.“ nebo: „Je to tvé rozhodnutí.“ **(45)**

Co se týče následků fyzických, jedná se zpravidla o otoky a hematomy v obličejové části a jizvy, dále traumatizující poranění jako jsou zlomeniny, vykloubení, probodnutí části těla, poškození krční páteře, oční sítnice, bubínku či krvácení do mozku. **(8)**

Viktimizace

Termín viktimizace je označení pro proces zraňování a poškozování jedince, který následuje po trestném činu a má svoji dynamiku. Jsou rozlišovány dvě fáze viktimizace a to primární a sekundární. **(14)**

Primární viktimizace

Poškození oběti je bezprostředním následkem násilného jednání. Má buď somatický (např. poranění nebo zmrzačení), psychický nebo ekonomický ráz. V případě psychické újmy se může rozvinout posttraumatická stresová porucha. Co se týče zkušeností, psychická újma se jeví jako nejdůležitější. Jedná se o způsob prožívání traumatizující události, do jaké míry to vede k pocitu degradace oběti. **(48)** K velmi obvyklým příznakům patří nepohoda, napětí, kolísání emocí, ale především obrovský strach z agresora a opakování viktimizace. Týraná žena je myšlenkami permanentně vázaná k násilné události, nemůže se od ní odpoutat. Trpí pocitem ztráty vlastní identity, cítí se být jiná než před samotným aktem. Někteří psychologové zavádějí

v souvislosti s emocionální újmou pojem „neviditelné rány“. Tento termín je označení pro důsledek násilného útoku. Jedná se o pocit zneuctění (např. oběti se protíví svět), ztrátu pocitu důvěry či ztrátu pocitu autonomie. (14)

Velkou roli sehrává také chování ostatních lidí. Pokud svědci násilného jednání reagují neposkytnutím pomoci, lhostejností a nedostatkem zájmu hrozí, že celá závažnost situace bude zlehčena a tím i možné ohrožení oběti. (48)

Celou viktimizaci vnímá týraná žena jako krizi a prožívá intenzivní pocity zaskočení a nepříjemného překvapení. (14) Po prvním násilném incidentu si oběť zpravidla klade otázky typu: „Kde se stala chyba? Proč právě já? Proč mě začal bít?“ (7) Toto prožívání obsahuje momenty či příznaky, které mají za následek již zmiňovanou emocionální újmu. Ta je důležitá pro účinné jednání i pomoc oběti, neboť stanovují skutečnou hloubku primární viktimizace. (14)

Sekundární viktimizace

V případě této viktimizace se jedná o druhotné zraňování oběti a její neochotu spolupracovat s policií a justicí. Příčinou mohou být nevhodné reakce na skutečnost, že se dotyčnému jedinci přihodila ona konkrétní situace. Mezi nejčastější a typické původce sekundární viktimizace patří právě policie a justice, nebo-li instituce oficiální kontroly, dále média a opět sociální okolí týrané osoby. Tyto tři skupiny disponují obrovskou mocí, neboť hodnotí samotnou násilnou událost a dále posuzují roli, kterou v ní oběť sehrála. Velký vliv mají také na budoucí život ženy – implicitně či explicitně jí přisuzují konkrétní profil oběti (např. provokující oběť, nevěrohodná oběť apod.). (15)

Druhotné zraňování oběti má dle Čírtkové za následek vznik tzv. sekundárních ran. Jedná se o rány výhradně psychologického charakteru a z právního hlediska mohou ubližovat krutějším způsobem než rány primární, neboť neobsahují výraznější materiální znaky. Sekundární rány obsahují následující trojici pocitů. (14)

- **Pocit nespravedlnosti:** oběť může nabývat pocitu, že trpí vyšetřováním a soudním projednáváním celé záležitosti subjektivně více, než samotný pachatel, což považuje za nespravedlivé. Domnívá se, že společnost je k její osobě málo ohleduplná. (48)

- **Pocit izolace:** souvisí s názorem o spoluzavinění oběti za celou záležitost. Tento pocit vzniká v důsledku prožitkových změn, které mají vliv na vztahy v sociálním okolí oběti. Jedná se o rodinu, zaměstnání, sousedy apod. Tito lidé se začnou k oběti chovat strojeně – vytrácí se přirozenost a naopak se objevuje tendence se kontaktu s obětí vyhýbat. Je logické, že oběť tyto změny vnímá a trpí pocity izolace a osamění. Připadá si jiná, než před celou událostí. (14)

- **Pocit nedůstojnosti:** oběť se cítí ponížena nejen v důsledku toho, že na ní bylo spácháno násilí, ale také skutečností, že to všichni ostatní vědí. (48) Tento pocit může být dále posílen necitlivě vedeným výslechem či netaktním přístupem masových medií. (14) Pracovníci pracující s obětí by proto měli být dostatečně citliví a empatičtí. (48)

Je důležité si uvědomit, že mezi primární a sekundární viktimizací je podstatný rozdíl. Primární viktimizaci není možné prakticky předejít a je plně v rukou pachatele. Naproti tomu sekundární viktimizaci předejít lze a to především vhodnou komunikací s obětí a podporou zdravých způsobů vyrovnávání se s traumatickým zážitkem. (14)

Haškovcová dále uvádí **viktimizaci terciální**. Což je fáze, ve které se oběť buď s násilím vyrovná, nebo mu podlehne. Ve druhém případě dojde k identifikaci s tzv. modelem kriminální kariéry – nepříznivé očekávání oběti, že se jí zase něco stane, se naplní. (21)

Syndrom týrané ženy

Tento syndrom je definován jako: „*Soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, jež vedou ke snížené schopnosti daného jedince efektivně reagovat na prožívané násilí.*“ (45, str. 42) Nastává tehdy, když se cyklus domácího násilí zopakuje alespoň dvakrát. V minulosti byla podmínkou dominance opakujících, poměrně závažných incidentů fyzického násilí. V roce 2007 **Evan Strak** přišel s termínem „**coercive controlling violence**“, ve kterém dokazuje, že tento syndrom může vzniknout i za předpokladu, že ve vztahu nejsou přítomny závažné fyzické incidenty, ale násilí je založeno především na permanentním kontrolování, sociální izolaci, vyhrožování a mentálním deptáním oběti. (15)

Pro syndrom týrané ženy je charakteristická změna citového prožívání. U obětí dochází k omezené schopnosti prožívat radost a uspokojení, zvyšuje se úzkost a pocity ohrožení, ale i pocity viny. V některých případech může dojít k tzv. inhibici citového prožívání, nebo-li k vyhasnutí emocí, což se projevuje otupělostí, apatií a lhostejností k čemukoli. Typická je citová vazba k pachateli, tendence ho omlouvat, litovat a podceňovat důsledky jeho agrese. (48) Může se jednat o svalování viny na pachatelovo dětství či rodinu, než uznat, že se jedná o člověka s násilnickými sklony. Oběti si postupně zvyknou na hádky, lži, porušené sliby, zrady a týrání. Nevědí, co je to normální vztah. (44)

Posttraumatická stresová porucha

V roce 1987 bylo zjištěno, že některé týrané ženy splňují kritéria stanovené Americkou Psychiatrickou Asociací pro diagnózu posttraumatické stresové poruchy. (32) Mezi projevy patří netečnost, apatie, ztráta chuti do života a ztráta schopnosti chovat se přirozeně. V kontaktu s autoritou jsou ženy až přehnaně vstřícné, neboť se snaží vyhovět co nejlépe všem požadavkům (8), což souvisí s tzv. **fixací negativního sebehodnocení**. Dlouhodobé týrání má za následek úbytek sebedůvěry, sebeúcty a pocity méněcennosti. Žena vykazuje znaky rezignovaného a submisivního chování, což zvyšuje riziko reviktimizace. K oběti se pak často bezohledným způsobem chovají i jiní lidé. (48)

Posttraumatická stresová porucha ovlivňuje více oblastí života jedince. Jedná se o oblast biologickou (poruchy spánku, bušení srdce, dýchací potíže, zvýšená únavnost), oblast emoční (neúměrný pocit viny, úzkost, strach, deprese), oblast psychickou (vnímavost k jiným hodnotám a chováním, poruchy koncentrace, ztráta smyslu života) a změny chování (poruchy příjmu potravy, závislost na uklidňujících lécích, alkoholu). (8, 45) Veškeré tyto změny probíhají současně a to v různé kombinaci a intenzitě. (8)

Naučená bezmocnost

Psycholog **Lenore Walker** používá pojem naučená bezmocnost k vysvětlení, proč je pro některé ženy tak těžké opustit společnou domácnost s tyranem. Pocity bezmoci je naučily používat obranné mechanismy jako je například minimalizace či

popírání k vyrovnání se s násilím. **Walker** zdůrazňuje, že se nejedná o pasivitu, nýbrž o vysoce vyvinutou schopnost zvládnání zátěže. Navíc týrané ženy nevidí jiné řešení jejich situace. (32) Oběť se prostě naučí v domácnosti s násilníkem žít, nesnaží se problém nějakým způsobem řešit či uniknout. Žena je agresorovi naprosto oddaná, není v jejích silách hodnotit, co se kolem ní děje, (45) co je ještě normální a přijatelné, a co už nikoli. (48)

Sebezničující zvládací strategie

Jedná se především o obranu vlastních pocitů a přežití. Může se jednat o změnu hodnocení problémů, přijetí role viníka, bagatelizace následků týrání, odmítání možnosti pomoci apod. Mezi obranné reakce patří ale také pokus o sebevraždu či zoufalý útok na agresora, kdy ho žena může v afektu i zabít. (48)

1. 9 Trestně právní aspekty domácího násilí

„Když jde o ukončení násilí v rodině, stává se nejvyšším příkázáním tzv. strategie vměšování, neboť pasivita a „nicnedělání“ pomáhá pachateli a nesvědčí oběti.“ (51)

Obecně lze říci, že Česká republika je zavázána poskytovat ochranu obětem domácího násilí, neboť **Listina základní práv a svobod** (konkrétně čl. 7) pojednává o nedotknutelnosti osoby a o zákazu nelidského nebo ponižujícího zacházení. Dotknutím se rozumí jakýkoliv zásah do integrity osoby, nejedná se tedy pouze o fyzické napadení. Ponižující zacházení definovala Evropská komise pro lidská práva jako „špatné zacházení“. Jedná se o takový typ chování, které vzbuzuje u oběti pocity strachu, úzkosti a podřadnosti. Dále čl. 10 zaručuje právo osoby na zachování její lidské důstojnosti. Česká republika dále podává každé 4 roky zprávu Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen o legislativních, soudních, administrativních a jiných opatření. V roce 2002, z důvodu přetrvávajícího násilí na ženách a dívkách (včetně domácího násilí), vyzval výbor ČR, aby učinila několik nezbytných opatření. Jednalo se

například o právní postih osob násilných a ochranu obětí a dále, vzhledem k nulové toleranci k domácímu násilí, rozsáhlou mediální kampaň a vzdělávací programy pro profesionály a občanské iniciativy. **(51)**

Právo proti domácímu násilí se v České republice rozvíjelo pozvolně. Jeho vznik byl ovlivněn skutečností, že každý člověk má právo na rodinný život a nikomu nepřisluší do něj zasahovat. Proto i domácí násilí bylo dlouho považováno za soukromou záležitost jedince. Společnost jej vnímala jako tabu a raději se schovávala za nejrůznější mýty, předsudky a naivní představy, jak je uvedeno v kapitole č. 1. Jelikož případů domácího násilí však přibývalo, dospělo se k závěru, že není možné, aby se vyřešilo samo – bez pomoci odborníků, státních a nestátních institucí, ale i laické veřejnosti. Nastala tak nutná potřeba, aby zákonodárství proti domácímu násilí bylo zcela komplexní, tzn., aby pozornost nebyla věnována „pouze“ postihu pachatelů, ale i úplné a důsledné ochraně obětí a to jak v osobnostní, tak i v majetkové sféře. Zapomínat se nesmí ani na potřebnou následnou terapii. **(30)**

Počátky právní úpravy proti domácímu násilí začaly v České republice po roce 1989 a to především díky iniciativě nevládních organizací. V roce 2003 byla vyhlášena kampaň proti domácímu násilí na ženách, jejímž cílem bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit povědomí o tom, že je zcela nepřijatelné. V roce 2004 vstoupila v účinnost novela trestního zákona, která zavádí paragraf 215a – týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Za tento trestný čin lze uložit až tři roky vězení. **(7)**

Současný právní rámec problematiky domácího násilí se opírá o tři pilíře pomoci: Policii ČR, intervenční centra a o justici a tvoří jej následující zákony: zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdější předpisů. **(18)**

Zákon č. 135/2006 Sb., jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Přijetím tohoto zákona se Česká republika zařadila mezi další státy EU, které mají ve svém právním řádu komplexně upravenou ochranu ohrožených osob před domácím násilím. Tento zákon ovlivňuje hned několik zákonů. Změna v zákonu o Polici ČR se vztahuje na vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Změny provedené v Občanském soudním řádu se vztahují k postavení účastníků řízení. Před přijetím tohoto zákona bylo domácí násilí trestáno až po prokazatelném útoku na zdraví, v některých případech až na životě. Před rokem 2007 dále odcházela ze společného obydlí oběť nikoliv pachatel, což zákon změnil. Násilná osoba musí opustit společně obývaný dům nebo byt a také její bezprostřední okolí. Oběti se tak dostává dostatek času a prostoru, aby mohla svoji situaci vyhodnotit. Změny nalezneme dále i v trestním zákoně, které se týkají maření úředního rozhodnutí a vykázaní. V zákoně o sociálních službách nalezneme intervenční centra, která v pomoci oběti domácího násilí hrají důležitou roli (viz kapitola č. 10). **(45)**

Zákon stojí celkem na 5 principech. Jedná se o **prioritu práv**, což znamená, že: *„zásah do soukromé sféry je nepřípustný, pokud je nezbytný pro ochranu života, zdraví, práv a svobod jiných ohrožených osob.“* **(51, str. 83)** Princip **subsidiarity** zajišťuje bezpečnost oběti opatřeními netrestní povahy. Dále se jedná o tzv. **odvrácení hrozby nebezpečí** – zákonná opatření plní preventivní funkci Princip **přiměřenosti a minimalizace zásahů** určuje míru zásahu policisty. V neposlední řadě je důležitá **výměna informací** mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany dětí. **(51)**

1. 9. 1 Institut vykázaní násilné osoby

Podle výše uvedeného zákona může příslušník PČR vykázat podezřelého na deset dnů z obydlí, které užívá společně s ohroženou osobou a zakázat mu tam vstup. O vykázaní a zákazu vstupu se rozhoduje bez souhlasu oběti a dobu zákazu nelze zkrátit (ani se souhlasem ohrožené osoby). **(51)**

Kdy je PČR oprávněna vykázat osobu? Dle ZÁVAZNÉHO POKYNU policejního prezidenta ze dne 23. prosince 2009 o provádění vykázání, lze zasáhnout v případě, že jsou splněny zákonné podmínky pro vykázání. **(53)** Mezi zákonné podmínky patří předpoklad, „že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti.“ **(12, §44)** a dále v domácnosti dochází k útokům, které obsahují znaky domácího násilí. Vykázat osobu lze ale i v případě, že znaky domácího násilí nebyly zjištěny, ale jedná se o zvláště nebezpečný útok, že dotyčný policista dojde k názoru, že zajištěním jiných opatření nezajistí efektivní ochranu ohrožené osoby. **(12)**

Postup policie při vykázání násilné osoby

Přímo na místě policista nejprve vyhodnotí přítomnost jednotlivých znaků domácího násilí. K tomu mu mohou být nápomocny informace od svědků – oznamovatele, ohrožené osoby, podezřelé osoby, sousedů, příbuzných a dalších členů domácnosti. V informačních systémech dále zjišťuje, zda Policie řešila podobný incident v konkrétní domácnosti již v minulosti a zkoumá aktuální nastalou situaci, **(45)** k čemuž využívá metodu SARA DN. Díky této metodě je příslušník PČR schopný zjistit rizikové faktory, odhadnout možné riziko dalšího domácího násilí. Metoda se skládá z patnácti otázek, prostřednictvím kterých se zjišťuje násilné chování u osoby podezřelé jak v soukromí, tak na veřejnosti a u osoby ohrožené její zranitelností. Jako rizikové se jeví ty situace, kdy je podezřelá osoba držitelem střelné zbraně, užívá alkohol či jiné drogy, vyhrožuje zabitím či sebevraždou, napadá i děti, ničí předměty, ke kterým má ohrožená osoba vztah či napadá i zakročující policisty. **(14)**

V případě, že se v bytě nachází nezletilé děti, je třeba zajistit jejich bezpečí a přizvat Orgán sociálně právní ochrany dětí. Policisté dále zkontrolují zdravotní stav všech osob a popřípadě poskytnou první pomoc či zavolají zdravotníky. Jako nejdůležitější se jeví **oddělení** oběti od pachatele a zabránit tak jejich komunikaci, neboť osoba násilná může oběť kontrolovat a ta pod jeho vlivem může od trestního oznámení odstoupit. Příslušníci PČR musí sledovat nejenom komunikaci verbální, ale i velmi významná je komunikace neverbální jako jsou gesta, řeč těla a mimiky. **(30)**

V případě, že se příslušník PČR rozhodne k vykázání, informuje o něm jak osobu ohroženou, tak i vykázanou, a to osobně. Policista vydá potvrzení, které musí obě strany podepsat. Součástí tohoto potvrzení je i vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, dále uvedení totožnosti (jak osoby ohrožené, tak podezřelé) a poučení o právech a povinnostech vykázané osoby. Může nastat situace, že vykázaná osoba nebude v době vykázání přítomna – v tomto případě jej poučí policista o jejích právech a povinnostech ihned při prvním kontaktu. **(12)**

Vykázaná osoba je povinna opustit neprodleně prostor, jenž policista vymezí, zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, vydat policistovi všechny klíče od společného obydlí. Na druhou stranu má vykázaná osoba i svá práva – může si vzít věci osobní potřeby, cennosti a osobní doklady, dále věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání (toto právo lze uplatnit pouze jednou a pouze v přítomnosti policisty). Policista je povinen informovat vykázanou osobu o možnostech jejího dalšího ubytování a vyžádat adresu pro doručování. **(12)**

Co se týče ohrožené osoby, je policista povinen informovat jí o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření a možnosti využití psychologických, sociálních či jiných nezbytných služeb. **(12)**

Policista je povinen do 24 hodin zaslat kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a dále soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření. **(12)**

Mezi další povinnosti patří kontrola obydlí a to ve lhůtě 3 dnů od vykázání pro zjištění, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti. **(12)** V případě, že se tato osoba dopustí závazného či opakovaného jednání proti zákazu vstupu, dopouští se tak maření soudního rozhodnutí (dle §171 trestního zákona) a za tento trestný čin jí hrozí vězení až na šest měsíců či peněžitý trest. **(7)**

Podle údajů Bílého kruhu bezpečí, proběhlo v roce 2013 na území ČR celkem 201 vykázání, z toho sedm se týkalo Jihočeského kraje. Největší počet vykázání byl zaznamenán v Ústeckém kraji a hlavním městě Praha. **(4)** Co se týká počtu vykázání na Písecku, bylo v roce 2012 zaznamenáno 10 případů, v roce 2013 celkem 12 a v roce 2014 celkem 8 případů.

1. 10 Pomoc poskytovaná obětmi domácího násilí

„Lidé si musí uvědomit, že oběť trestný čin nespáchala a má právo na respekt, slušné zacházení, informace, odškodnění a zejména na bezpečí.“ (4)

Oběti domácího násilí mají téměř nulovou šanci vyřešit svoji nelehkou situaci vlastními silami. Poskytovaná pomoc by měla být jak materiální (bezpečné bydlení, finanční prostředky na výživu), právní (řešení majetkoprávních záležitostí, sociálně právní poradenství), tak i psychická (zvyšování sebeúcty, sebedůvěry, poradenství či doprovázení). (45)

System pomoci, určeným obětem domácího násilí se v České republice rozvíjí již několik let. (37) Za jeho vznikem stojí především ženské nevládní organizace a občanská sdružení v 90. letech minulého století. Jejich cílem bylo otevřít problematiku domácího násilí na veřejnosti a poukázat na nutnost vytvoření systému pomoci. (2)

V současné době je nabídka pracovišť, poskytující pomoc, osobám ohroženým domácím násilím či zařízeních nabízející adekvátní sociální služby na území České republiky značně nerovnoměrná a v průměru nedostatečná s ohledem na počet osob, které potřebují pomoc. Dle standardů Rady Evropy: *„azylové domy pro osoby ohrožené domácím násilím by měly být dostupné ve všech regionech a nabízet jedno rodinné místo na každých 10 000 obyvatel. Dále je doporučeno jedno poradenské centrum pro osoby ohrožené domácím násilím a jejich děti na každých 50 000 obyvatel.“ (37, str. 8)* Tomuto návrhu však neodpovídá nabídka služeb ani v jednom kraji České republiky. (37)

V České republice jsou organizace, poskytující pomoc a podporu obětem domácího násilí pod záštitou zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. (8)

Při práci s obětí domácího násilí je důležité mít na paměti jednu zásadní skutečnost – oběť vždy ve své zповědi minimalizuje, neboť se za prožitou událost stydí. **Čírtková** uvádí základní doporučení, jak udržet kontakt:

- Naslouchat, ptát se, věřit tomu, co oběť vypráví.
- Vše zdokumentovat.
- Ujistit oběť, že její situace má řešení.
- Motivovat k aktivitě.
- Seznámit osobu s bezpečnostním plánem.
- Doporučit místa pomoci v okruhu jejího bydliště.
- Pamatovat na fakt, že dlouhodobé domácí násilí nevyřeší jedna konzultace. (14)

Bezpečnostní plán

Osoba, která se rozhodne svoji situaci řešit, by si kroky, vedoucí k odchodu, měla podrobně naplánovat. Pro případ, že se domácí situace vyostří je doporučováno následující:

- Uschovat si u osoby, které oběť věří, náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské předpisy a určitou peněžní hotovost.
- Pokud je to reálné uschovat dále důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin, zranění apod.).
- Naplánovat nejbezpečnější dobu k případnému útěku.
- Mít stále u sebe telefonní čísla rodiny, blízkých přátel, azylových domů.
- Poučit děti, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí (pokoj v domě, které lze zamknout) a ne ochraňovat.
- Nestydět se požádat o pomoc.

V případě, že už jde o život je doporučováno:

- Zavolat policii, popřípadě vytočit číslo a nechat telefon vyvěšený a mluvit, křičet.
- V případě zranění jít na pohotovost, k lékaři – nutná je dokumentace návštěvy!

- Po násilném incidentu neuklízet a jakékoli důkazní materiály uložit do igelitového sáčku a předat policii. (8)

Oběť by měla mít dále připravenou tzv. „**bezpečnostní tašku**“, pro případ, že nastane nenadálá situace a bude chtít domácnost opustit. V tomto zavazadle by měly být uloženy všechny potřebné věci a připraveno by mělo být na dobře dostupném místě v domě, (17) popřípadě u někoho, komu oběť důvěřuje. (8) Mezi potřebné věci patří například doklady (průkaz totožnosti, rodný list, průkaz pojištěnce aj.) a tytéž doklady dětí, důležité dokumenty vztahující se k účtům, k bytu, dále pracovní smlouvy, rozhodnutí soudu apod., léky, věci denní potřeby pro sebe a pro děti (oblečení, hygienické potřeby, hračky), klíče od domova, peníze a kreditní karty. (17)

Proč je vlastně dobré mít dobré naplánované jednotlivé kroky k odchodu? Bezpečnostní plán zvyšuje bezpečnost oběti a umožňuje připravit se na možné násilné jednání agresora. Sice nelze ovlivnit, kdy partner znovu udeří, ale lze naplánovat, jak na násilí nejlépe reagovat a jak být i s dětmi bezpečí. (7)

1. 10. 1 Intervenční centra

Od 1. ledna 2007 nalezneme ve všech krajích České republiky intervenční centra. Tato zařízení poskytují krizovou pomoc, určenou osobám ohroženým domácím násilím. (27)

Činnost intervenční center upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Služba se řadí pod služby sociální prevence a mezi její základní činnosti patří sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Služby mohou mít ambulantní, terénní a pobytový charakter. Pobytové služby kromě jiného poskytují dále činnosti jako je poskytnutí ubytování a poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy. (11)

Důležitou úlohu hrají intervenční centra především v době **po policejním vykázání**. V této fázi jejich činnost spočívá zejména v kontaktování oběti domácího

násilí a nabídnutí pomoci. Toto se musí stihnout nejpozději do 48 hodin od té doby, co jim byla doručena kopie úředního záznamu o policejním vykázání. (30) Pomoc může být dále poskytnuta i v případě, že o ni požádá přímo osoba ohrožená násilím. Intervenční centra spolupracují a vzájemně si vyměňují informace s dalšími organizacemi, např. orgány sociálně právní ochrany dětí, útvary Policie České republiky a dalšími orgány veřejné správy. (11)

Mezi principy, kterými se intervenční centra řídí, patří diskrétnost (a často i anonymita), důvěra, dostupnost, individuální přístup a interdisciplinární přístup. (30) Služby jsou poskytovány anonymně a bezplatně. V zařízení působí celá řada profesionálů – koordinátoři pro domácí násilí, právníci a sociální pracovníci. Následná pomoc má sociální, právní a psychologický charakter dále se může jednat i o zprostředkování další služby, např. ubytování v azylových domech. (27)

V České republice působí *Asociace pracovníků intervenčních center*, sdružující pracoviště, která poskytují sociální službu intervenčního centra osobám ohroženým domácím násilím. Cílem tohoto sdružení je zastupovat zájmy svých zařízení a napomáhat jim rozvíjet poskytované služby. (42)

1. 10. 2 Azylové domy

Azylové domy nalezneme opět v zákoně 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jedná se o službu, která stejně jako intervenční centra spadají do služeb sociální prevence. Zařízení poskytuje pobytové služby a to na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci, která souvisí se ztrátou bydlení. Služby zahrnují následující činnosti: „*poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*“ (11)

Azylové domy, které jsou přímo určené pro oběti domácího násilí, poskytují týrané ženě nejenom ubytování a stravu, ale také odbornou péči ve formě sociálně právního a sociálně psychologického poradenství. Tato forma pomoci umožňuje oběti vyrovnat se s prožitou zkušeností a navrátit se k samostatnému životu bez násilí. V České republice

působí několik takových organizací. Příkladem může být ROSA – azylový dům s utajovanou adresou, který kromě výše uvedených služeb poskytuje dále: „ochranu a bezpečí před násilným partnerem, odborné a sociálně právní poradenství pro uplatnění zákonných nároků, podporu a posílení ve formě skupinových setkání, přípravu na návrat do života bez násilí a posilování klientek k nalezení síly svoji situaci změnit.“ (1)

Azylový dům představuje pro oběť bezpečné útočiště, kde se může postupně uzdravit z následků násilí. V azylovém domě je poskytována týrané ženě pomoc a podpora, která jí může dodat dostatek síly k novému životu. (7)

1. 10. 3 Neziskové organizace

Přijetí zákona o ochraně před domácím násilím podnítilo rozvoj činnosti nestátních neziskových organizací. Některým z nich se připisuje nemalá zásluha v tom, že přispěly k implementaci zákona o ochraně před domácím násilím přímo do praxe. Jiné se zaměřily na déletrvající pomoc osobám ohroženým domácím násilím, pořádaly semináře pro odbornou a laickou veřejnost. Dále vzrostl počet kampaní celostátního významu, které si kladly za cíl posílit veřejné mínění v otázkách nepřípustnosti domácího násilí. (51)

Bílý kruh bezpečí

„Bála jsem se jít svědčit k soudu. Opravdu moc pro mě znamenalo, že mé obavy vzali lidé z Bílého kruhu bezpečí vážně.“ (5)

Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB) je občanské sdružení založené v roce 1991. V ČR působí 25 let. Sídlo sdružení se nachází v Praze, přičemž na území České republiky se nachází celkem 13 poraden a pracovišť. Mezi základní cíle BKB patří poskytování pomoci obětem a svědkům trestných činů, prevence kriminality a zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. (5)

Sdružení je celostátní poskytovatel registrovaných sociálních služeb (dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Mezi poskytované služby patří odborné sociální poradenství, telefonická krizová pomoc a služba intervenčního centra. **(4)**

Pomoc v BKB poskytují odborně způsobilí poradci – právníci, psychologové, sociální pracovníci a lékaři. Jedná se většinou o uznávané experty ve svém oboru. Mezi základní principy sdružení patří bezplatnost, nestrannost, nezávislost a diskrétnost. BKB poskytuje bezpečný prostor pro ventilaci emocí jako je stud, ponížení, utřídění cílů a problémů, prověření základních potřeb (bydlení, zdraví, finance, vztahy aj.) či informování o navazujících službách. **(41)**

Sdružení každé čtvrtletí vydává Zpravodaj BKB, který přináší informace o nových trendech a doporučených postupech při pomoci obětem, o programech zaměřených na zlepšení postavení oběti ve společnosti, o prevenci kriminality apod. **(54)**

Theia – občanské sdružení

Posláním tohoto sdružení je poskytovat pomoc lidem, kteří se ocitli v situaci, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami. Organizace byla založena v roce 2009. Mezi nabízené služby patří poskytování kompletního poradenství, terapie a právní pomoci. Služby jsou poskytovány bezplatně, s odbornou péčí a diskrétně. Sdružení se dále podílí na prevenci kriminality v oblasti domácího násilí a snaže těmto trestným činům předcházet. V roce 2013 poskytlo sdružení celkem 2 142 intervencí. V případě domácího násilí byla 37 klientům poskytnuta krizová pomoc a 22 klientům odborné sociální poradenství. **(40)**

Rosa – centrum pro týrané ženy

Tento spolek se specializuje na pomoc týraným ženám, jejich dětem a na prevenci násilí. Vznikl v roce 1993 jako nadace, od roku 2008 fungoval jako sdružení a od 1. 1. 2014 jako spolek. Centrum poskytuje jak odborné poradenství, tak komplexní pomoc ve formě krizové intervence, sociálně – terapeutického poradenství, bezpečnostního plánu či telefonické krizové pomoci.

V roce 2011 bylo evidováno 294 nových klientek a 4 114 půlhodinových intervencí, v roce 2012 centrum navštívilo 292 nových klientek a poskytnuto bylo 6 706 intervencí a v roce 2013 bylo zaznamenáno 238 nových klientek a celkem 7 050 intervencí. **(24)**

Mezi další neziskové organizace, zabývající se problematikou domácího násilí patří například ProFem, o. p. s., ACORUS, ADRA, Krizové centrum RIAPS aj. **(39)**

Pomoc poskytovaná obětem domácího násilí na Písecku

Jedna z institucí, která může pomoci ženám, ohroženým domácím násilím je Orgán sociálně právní ochrany dítěte. Činnost tohoto orgánu je zaměřena na poskytnutí pomoci dětem, které se ocitly v situacích, ohrožující jejich život a vývoj. Jedná se například o situace, kdy se dítě stane týraným nebo zneužívaným dítětem či **svědkem domácího násilí mezi rodiči**.

Nejvýznamnější pomoc poskytuje sociálně psychologické centrum Arkáda, které poskytuje pomoc přímo obětem domácího násilí a šikany. Tato organizace spolupracuje s azylovými domy, právníky, psychiatrickými léčebnami a v neposlední řadě s již zmiňovaným orgánem sociálně právní ochrany dětí.

Mezi další organizace patří NADĚJE. Posláním této organizace je pomoci osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Mezi klienty se často nachází i týrané ženy.

Nejbližším azylovým zařízením na Písecku je Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, který se nachází ve Veselíčku poblíž Milevska či Azylový dům ve Strakonících.

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zmapovat problematiku a dynamiku domácího násilí na ženách v rodinách na Písecku.

2.2 Výzkumné otázky

K vymezení rámce výzkumu a jeho zaměření bylo stanoveno pět výzkumných otázek:

1. Jakých forem nabývá fyzické násilí na ženách na Písecku?
2. Jakých forem nabývá psychické násilí na ženách na Písecku?
3. Jakých forem nabývá socioekonomické násilí na ženách na Písecku?
4. Jak je využíván „Institut vykázaní“ v rodinách na Písecku?
5. Jaké důvody vedou ženy k setrvání s agresorem ve společné domácnosti?

Dále byla stanovena jedna doplňující otázka:

1. Máte se ráda?

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Výzkumná strategie – východiska

K naplnění uvedeného cíle a k zodpovězení výzkumných otázek byla zvolena **kvalitativní výzkumná strategie**. Dle Gavory je hlavním znakem kvalitativního výzkumu dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis. Výzkumník zaznamenává téměř vše, co se v daném prostředí odehraje a může přitom zhotovovat audiofonní či obrazové záznamy, které potom analyzuje. Cílem tohoto výzkumu je hluboké proniknutí do daného případu a odhalení nových souvislostí. **(20)** Dle Reichela umožňuje tento přístup dobře porozumět zkoumanému problému a konkrétním podmínkám a situacím. Reichel dále doporučuje při tomto typu výzkumu dodržovat určité zásady jako je otevřenost, chápatost zkoumané osoby, empatie, plastičnost a míra subjektivity. **(43)**

Za stěžejní techniku sběru dat byl zvolen **rozhovor pomocí návodu** dle Hendla. Tato technika představuje seznam otázek nebo témat, které je nutné v rámci rozhovoru probrat. Tak se zajistí, že se skutečně dostane na všechna důležitá témata. Rozhovor pomocí návodu dává tazateli volnost, jakým způsobem a v jakém pořadí získá od respondenta všechny důležité informace a dále umožňuje přizpůsobovat formulaci otázek podle konkrétní situace. Samotný návrh se skládá z obecných a vedlejších témat a z okruhů otázek, jež tazatele zajímají. Oblasti zájmu se uspořádají ve vhodném pořadí, přičemž se doporučuje umístit nejdůležitější a citlivá témata až ke konci rozhovoru. **(22)**

Pro zpracování, systematizaci a interpretaci dat bylo využito selektivní kódování v rámci metody **rámcové analýzy** dle Ritchie a Spencer. Cílem tohoto přístupu je usnadnění systematického prozkoumávání kvalitativních dat. Tato analýza se skládá ze dvou základních kroků. Tím prvním je organizace, která si klade za cíl pečlivě roztřídit a zredukovat data. Druhým je interpretace, ta vede k popisu zkoumané oblasti. Tato analýza je založena na sestavování přehledných textových tabulek a vytvoření tzv. odhalených témat a kategorií, které usnadňují organizaci a klasifikaci dat. Každá studie

má svůj vlastní tematický rámec, ten se skládá z množiny hlavních témat, která jsou následně rozdělena na podtémata. Mezi jednotlivé kroky rámcové analýzy patří:

1. Identifikace počátečních témat a konceptů
2. Označení dat
3. Vytváření tematických tabulek a schémat pro třídění a uspořádání dat
4. Sumarizace a syntéza dat (22)

3. 2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor této diplomové práce byl tvořen 11 ženami, které měly děti či byly bezdětné a prožily či stále prožívají domácí násilí v rodinném systému. Výběr informantek byl podmíněn kvótou – vybrané ženy musely splňovat podmínku doby trvání vztahu a to alespoň 3 roky soužití s partnerem. Rozhovory probíhaly v důvěrném a bezpečném prostředí. Před zahájením byl sdělen účel rozhovoru a informace o zachování anonymity. Informantky byly vybírány cíleně.

Výzkum probíhal v průběhu března až dubna 2015. Pro zachycení dat byl použit diktafon. Odpovědi byly následně přepsány. K zachování osobních údajů bylo každé informantce přiřazeno fiktivní jméno.

4 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE

4.1 Základní anamnestické a identifikační údaje

Následující údaje vykazují okódované informace o výzkumném souboru. V následujících tabulkách je uveden věk a vzdělání informantek, počet let ve vztahu s partnerem, vzdělání partnera, počet a věk dětí informantek.

Tabulka č. 1: Základní anamnestické a identifikační údaje

Jméno informantky	Věk	Vzdělání	Počet let ve vztahu s partnerem	V současné době s partnerem	Vzdělání partnera	Počet dětí	Věk dětí
Lucie	34 let	SŠ - maturita	4 roky	ANO	SŠ- maturita	2	6 let, 2 roky
Irena	28 let	SOU	3 roky	ANO	SOU	2	3 roky, 15 měsíců
Vendula	29 let	SŠ- maturita	4 roky	ANO	SŠ - maturita	2	5 let, 2 roky
Věra	33 let	SŠ- maturita	4 roky	NE	SOU	1	2 roky
Olga	42 let	SOU	22 let	ANO	SOU	3	14 let, 12 let, 10 let
Monika	37 let	SOU	5 let	ANO	SOU	3	15 let, 3 roky, 15 měsíců
Žaneta	32 let	VŠ	6 let	ANO	VŠ	1	4 roky
Kristýna	24 let	SŠ- maturita	3 roky	NE	SŠ - maturita	1	2 roky
Magdalena	32 let	VŠ	7 let	ANO	VŠ	-	-
Jana	49 let	VOŠ	11 let	NE	SŠ - maturita	-	-
Karla	39 let	VŠ	13 let	ANO	VŠ	-	-

Zdroj: vlastní výzkum

Výzkumu se účastnilo celkem **11** žen. Ve věkové kategorii 20 – 30 let se nacházely **3** ženy, v kategorii 30 – 40 let **6** žen a v kategorii 40 – 50 let **2** ženy.

Z **11** informantek byly **3** ženy vyučené, **4** ženy měly středoškolské vzdělání s maturitou, **1** žena měla vyšší odborné vzdělání a **3** ženy měly vysokoškolské vzdělání.

Z výše uvedeného vyplývá, že nejkratší doba trvání vztahu s partnerem byla 3 roky (celkem **3** ženy), **3** ženy byly ve vztahu 4 roky, **1** žena 5 let, **1** žena 6 let, **1** žena 11 let, **1** žena 13 let a **1** žena 22 let. V době výzkumu bylo celkem **8** žen stále ve společné domácnosti s partnerem a **3** ženy již ve vztahu s partnerem nebyly.

Celkem **3** partneři byli vyučení, **4** měli středoškolské vzdělání s maturitou a **3** dosáhli vysokoškolského vzdělání.

Z 11 dotazovaných měly celkem **3** informantky jedno dítě, **2** informantky měly dvě děti a **2** informantky měly děti tři. Rozhovoru se zúčastnily **3** bezdětné informantky.

Ve věkové kategorii do dvou let se nacházelo celkem 6 dětí, od 3 do 5 let čtyři děti, v kategorii od 6 do 10 let dvě děti a v kategorii 11 – 15 let celkem tři děti.

4. 2 Interpretace výzkumné otázky č. 1

Následující kapitola se věnuje odpovědím na výzkumnou otázku č. 1: **Jakých forem nabývá fyzické násilí na ženách na Písecku?**

Otázky, které byly pokládány, se zaměřovaly na získání informací o tom, zda partner na informantku někdy fyzicky zaútočil, zda na ní zaútočil v době těhotenství, zda někdy fyzicky sáhnul na děti a domácí mazlíčky, zda děti bývají svědky vyhrocených situací, a zda v domácnosti někdy proběhl zásah policie.

Tabulka č. 2: Formy fyzického násilí na ženách na Písecku

	Fyzický útok	Důvod fyzického útoku	Forma fyzického útoku	Fyzické útoky v těhotenství	Fyzické útoky a děti	Fyzické útoky a domácí mazlíčci	Přítomnost dětí u útoků	Zásah policie
Lucie	ANO <i>„Najednou do mě strčil, tak prudce, že jsem zavadila hlavou futra.“</i>	Požítí alkoholu	Facka	NE	NE	-	ANO <i>„Přímou u toho nejsou, ale slyší to.“</i>	ANO
Irena	NE Vyhrožování <i>„On o tom spíš jen povídá, když se třeba hádáme.“</i>	-	-	NE	NE <i>„Ne, to v žádném případě.“</i>	NE	ANO <i>„Máme malý byt.“</i>	NE
Vendula	ANO <i>„Nejednalo se o strkání, ale spíš o kopání.“</i>	Péče o dítě	<i>„Jsou dny, kdy se nase*e ani nevím proč a prostě mě zmlátí.“</i>	NE	NE <i>„Ne to ne. Zatím. Ale bojím se toho.“</i>	NE	ANO <i>„Ale jsou ještě malé, takže si to moc neuvědomují.“</i>	ANO
Věra	ANO	Vynucení sexuálních aktivit	Znásilnění <i>„Hodil mě na postel, profackoval mě a prostě si to vynutil.“</i>	NE	-	NE	-	ANO

Zdroj: vlastní výzkum

Olga	ANO Vyhrožování „Občas mi dá facku.“ „Víš, že si pěstuju vlasy a často mi vyhrožuje tím,...“	-	Facky	NE „To na mě nešáhlul. Spíš nadával.“	ANO „Takže občas jim nějaká výchovná přílitne.“	ANO „Občas psovi, když v noci štěká.“	ANO	NE
Monika	ANO	Vynucení sexuálních aktivit „Chápu, že to chtěl, ke konci těhotenství jsme spolu nespali téměř vůbec.“	Znásilnění	NE	NE „To ne. Má je rád.“	NE „Občas jim nadává.“	ANO „Máme malý byt. Přes zdi je vše slyšet.“	NE
Žaneta	ANO „Když jsme zůstali sami, tak na mě začal křičet a profackoval mě.“	Hádka	Facky	NE	NE „To určitě ne. Dcera je naše vymodlené dítě.“	NE „Občas zvýší hlas na psa.“	ANO „Dcera nese velmi těžce, když se hádáme.“	NE
Kristýna	ANO „Řekl: Ještě cekni a jedna ti přiletí. Nevěřila jsem, že by to udělal.“	Hádka	Facky	NE	NE	-	ANO „...těžko jsem mohla malého někam dát.“	NE

Zdroj: vlastní výzkum

Magda	ANO „On mě odstrčil a začal mi kroutit rukou.“	Hádka	Pevné stisknutí ruky	-	-	NE	-	ANO
Jana	ANO	Rozchod	Facky „Dostala jsem od něj facku. Začal na mě řvát, ...“	-	-	NE „Na Maxe byl sprostěj, ale že by na něj někdy sáhnul, to asi ne.“	-	NE
Karla	NE „Jen slovně. Často mě třeba ani nenechá usnout a neustále mi něco vyčítá...“	-	-	-	-	ANO „Když ho Dagg neposlouchá, tak ho občas kopne.“	-	NE

Zdroj: vlastní výzkum

Celkem **9** z **11** dotazovaných informantek uvedlo, že na ně partner někdy **fyzicky zaútočil**. „Nechtěla jsem se hádat, proto jsem mu na to nic neřekla a šla do ložnice. To ho asi tenkrát naštválo, to že na to vůbec nereaguju. Začal do mě strkat. Říkala jsem mu, ať toho nechá, že je opilej. Najednou do mě strčil, tak prudce, že jsem zavadila hlavou futra“, vzpomíná Lucie. Svůj příběh popisuje i Věra: „Jednou, když jsem přišla z práce unavená, tak to po mě zase vyžadoval. Já ho odstrčila s tím, že jsem ted' přišla z práce a že musím vařit. On nebral ne jako odpověď. V **1** případě informantka uvedla, že na ní partner sice fyzicky nezaútočil, ale ublížením jim **vyhrožoval**. „Víš, že si pěstuju vlasy a často mi vyhrožuje tím, že mi je v noci ostríhá nebo že mi rovnou oholí hlavu,“ popisuje paní Olga. **1** informantka uvedla, že na ní

partner zaútočil **slovně**: „*Fyzicky ne. Jen slovně. Často mě třeba ani nenechá usnout a neustále mi něco vyčítá, z něčeho obviňuje. Pořád dokola mi říká, co dělám špatně.*“

Celkem **3** z **11** dotazovaných informantek uvádí jako důvod fyzického útoku **hádku**, **2** vynucení **sexuálních aktivit**, **1** **rozchod**, **1** **péči o dítě** a **1** **požití alkoholu**.

Celkem **5** informantek uvádí jako formu fyzického útoku **facku**, v dalších **2** případech se jednalo o **znásilnění** a v **1** o **pevné stisknutí ruky**.

Všechny informantky se shodly na tom, že v těhotenství na ně partner **hrubý nebyl**.

V **1** případě byl uznán **fyzický útok na děti**. „*On zastává názor: Škoda každé rány, která padne vedle. Takže občas jim nějaká výchovná přilítne*“, říká Olga.

Fyzický útok na domácí zvířata byl zaznamenán v **1** případě: „*Když ho Dagg neposlouchá, tak ho občas kopne. Ale myslím, že se tím opět mstí mně. Ví, že je to můj miláček*“, sděluje Karla.

V **7** případech z **8** jsou **děti přítomné vyhoceným situacím**. Vendula na toto zjištění dodává: „*Ale jsou ještě malé, takže si to moc neuvědomují.*“ Naproti tomu Žaneta přiznává: „*Dcera nese velmi těžce, když se hádáme.*“

Zásah policie byl uskutečněn ve **4** případech z **11**.

4. 3 Interpretace výzkumné otázky č. 2

Tato podkapitola mapuje odpovědi na výzkumnou otázku č. 2: **Jakých forem nabývá psychické násilí na ženách na Písecku?** K získání potřebných dat byly voleny otázky týkající se psychické pohody, žárlivosti, oslovováním partnerem, ponižování, hrubosti v těhotenství, strachu o sebe a o děti a o současných pocitech k partnerovi.

Tabulka č. 3: Formy psychického násilí na ženách na Písecku

Následující tabulka přináší okódované odpovědi na výzkumnou otázku: Jakých forem nabývá psychické násilí na ženách na Písecku?

	Psychický stav na začátku vztahu	Co informantky poprvé psychicky rozhodilo?	Je partner žárlivý?	Jak partner informantky oslovuje?	Ponižování partnerem	Byl partner hrubý v době těhotenství?	Strach z partnera	Strach o děti	Současné pocity k partnerovi
Lucie	Zamilovanost „Zamilovaně, jak jinak.“	Výčitky v souvislosti s péčí o dítě „Začal mi vyčítat, že péči o jeho syna zanedbávám.“	ANO „... když si hraji nebo se věnuji právě staršímu synovi.“	Nadávky při hádce „Pokud jsme v sobě, tak klidně i krávo, p*čo.“	ANO Urážky „Mě ponižuje, jak se ke mně chová. Že mě uráží, vysmívá se mi do obličeje.“	NE	ANO Strach z fyzického útoku „Nikdy nevím, jestli nepřiletí nějaká facka.“	ANO „Mám strach je nechat spolu samotné, aby mu třeba nedal facku nebo tak něco.“	Láska „Já pořád věřím, že vše bude jako dřív.“
Irena	Zamilovanost	Špatné vycházení s penězi „Když mi začal brát ty peníze a později zapíral o tom, že mi je vzal.“	ANO „To asi jo. Zajímá ho, s kým si píšu a tak.“	Nadávky při hádce „Někdy mě něčím urazí. Řekne třeba krávo.“	ANO Donucení k půjčce „Když jsem si musela půjčit od rodičů, později i od kamarádek. Strašně jsem se styděla.“	NE	NE	ANO Strach z budoucí ekonomické situace rodiny „Mám strach, že budeme jednou bez peněz a děti mi vezmou.“	Láska

Zdroj: vlastní výzkum

Vendula	Psychická pohoda „Dobře.“	Výčitky v souvislosti s péčí o dítě „ Vyrkal mě z postele a řval na mě, co jsem to za matku, že neslyším, že mi brečí dítě.“	NE	Nadávky při hádce „Když se hádáme, tak krávo. Nebo že jsem blbá, neschopná.“	NE	ANO „Občas tedy proběhly nějaké scény. Výčitky a tak.“ „Jednalo se o takové klasické rypání...“	ANO „Strach byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem se ho rozhodla opustit.“	ANO Strach z fyzického napadení „Mám strach z toho, že je zmlátí stejně jako mě“	Žádné
Věra	Zamilovanost	Vynucování sexuálních aktivit „Když mě začal nutit do sexu.“	NE	Nadávky v každodenním životě „Frigidou. To nejčastěji. Párkrát to byla i kurva.“	ANO Vynucování sexuálních aktivit na veřejnosti „Zatáhl mě na záchod a tam to po mě prostě chtěl.“	NE	ANO	-	Nenávist Odpor „Nechci ho už nikdy vidět a mít s ním cokoliv společného.“
Olga	Zamilovanost „Manžel na mě byl hodný.“	Požítí alkoholu „Manžel přišel opilý a řval na mě. Byly u toho i děti.“	ANO „Když jdu nakoupit nebo za kamarádkou na kafe, tak jde skoro vždycky se mnou.“	Nadávky při hádce „Když nemá náladu, tak je to nejčastěji čubko.“	ANO Urážky „Často mě nechává před dětmi nebo když přijdou známý klečet v koutě a to zády k nim.“	ANO „Sprostý je na mě skoro furt.“	ANO Strach z hádek „Stačí málo k tomu, aby vybuchnul.“	NE „Věřím, že ví, kde jsou jeho hranice.“	Respekt „Je to táta dětí. Dokáže se o nás postarat.“

Zdroj: vlastní výzkum

Monika	Psychická pohoda	Vynucování sexuálních aktivit „Byla jsem ještě v 6-ti neděli a on se dožadoval sexu. Prostě to udělal.“	ANO „Když jdu třeba vynést koš, tak mi stopuje, za jak dlouho se vrátím.“	Nadávky při hádce „Když se hádáme a chce mi ublížit, tak frígido.“	ANO Urážky „...přede všema řekl: To Móna je úplně k hovnu. Kdo by taky s tímhle lezl do postele, že jo.“	ANO „Spiš občas nepříjemný, sprostý.“	ANO Strach z vynucování sexuálních aktivit „Bojím se dalšího znásilnění.“	NE „O děti ne. Teda myslím, že jim by neublížil.“	Žádné „Je to otec mých dětí. Součástí mého života.“
Žaneta	Zamilovanost	Výbuch vzteku	ANO „...On si toho hned všimne a vytkne mi to.“	-	ANO „Podle něj jsem flirtovala s číšníkem. Dodnes si pamatuju, jak mě tam před ostatním hosty seřval.“	NE	ANO Strach z hádek „Občas, když na mě zvýší hlas, tak se bojím.“	ANO „Asi jen, když zvýší hlas. To se bojím.“	Láska
Kristýna	Zamilovanost	Schování dokladů „Zjistila jsem, že v peněžence nemám občanku, kartičku pojišťovny, později jsem zjistila, že nemám ani pas.“	ANO „Lezl mi pořád do telefonu a kontroloval, s kým si píše.“	Nadávky v každodenním životě „Nejčastěji chudinko. Když jsme se pohádali, tak padaly i větší urážky. Jako krávo a tak.“	ANO „Rád říkal, že nic neumím, že vařím samý blafy, že jsem hloupá.“	NE	ANO „Když mi vzal ty doklady. A pak když jsme se hádali.“	ANO	Odpor

Zdroj: vlastní výzkum

Magda	Zamilovanost „Byla jsem opravdu hodně zamilovaná.“	Zjištění nevěry „Když jsem zjistila, že má můj partner další vztah.“	ANO „Vadí mi, když třeba nosím sukně nebo výstřihy. Nebo když hned nezvednu telefon.“	Nadávky při hádce „Jednou při hádce na mě řval, že jsem čubka, pí*a.“	ANO Zjištění nevěry	-	ANO „Když mi při hádce kopal do věci a nadával mi.“	-	Láska
Jana	Zamilovanost „V prvních letech jsem z něj byla uněšená.“	Špatné vycházení s penězi „To mě donutilo vzít si půjčku. V noci jsem se neustále probouzela, vždy celá zpocená....“	NE	Nadávky při hádce „Někdy nějakou nadávkou.“	ANO Urážky „Když na mě jednou v noci řval tak hlasitě, že to určitě museli slyšet sousedi.“	-	ANO Strach z fyzického napadení „To bylo potom, co mi dal tu facku.“	-	Žádné „Snažím se na ty roky s ním zapomenout a jít dál.“
Karla	Zamilovanost „Byli jsme šťastní.“	Nástup do zaměstnání Stejně vysoký plat Odpírání spánku „Manželovi začalo vadit, že na něj nemám tolik času.“	ANO „Žárlí na kolegy z práce. I několikrát denně mi volá a ptá se mě, jak se mám.“	-	NE „Jen je to vyčerpávají. Neustále snášet výčitky a obviňování.“	-	NE	-	Odpor

Zdroj: vlastní výzkum

Celkem **9** z **11** dotazovaných žen uvádí, že se na začátku vztahu cítily **zamilovaně**. Zbývající **2** informantky na tuto otázku odpověděly: „**Dobře**.“

Na otázku, co informantky poprvé psychicky rozhodilo, se odpovědi velmi lišily. **2** informantky shodně uvedly, že je poprvé je psychicky rozhodily **výčitky v souvislosti s péčí o dítě**. Například Vendula říká: „*Vystrkal mě z postele a řval na mě, co jsme to za matku, že neslyším, že mi brečí dítě.*“ Vynucování sexuálních aktivit byla odpověď u **2** informantek: „*Byla jsem ještě v 6-ti nedělích a on se dožadoval sexu. Prostě to udělal*“, uvádí Vendula. **2** informantky první psychické napětí zaznamenaly v okamžiku, kdy rodina přestala vycházet s penězi: „*V noci jsem se neustále probouzela, vždy celá zpocená a neustále jsem počítala, co mám všechno ještě zaplatit, koupit, kolik dní zbývá do výplaty apod.*“ říká Jana. Zbývajících **5** odpovědí se již neshoduje. Olga se poprvé bála, když manžel **požil alkohol** a choval se nepřiměřeně. Žaneta uvedla **nepředvídatelný výbuch vzteku**: „*Zrovna jsem dodělala VŠ a nastoupila do práce. A víte, co se říká – první výplata se má utratit celá. Já jí samozřejmě celou neutratila, jen jsem si ten měsíc trochu doprála. Večer, když přišel, tak na mě začal strašně řvát. Že jsem nezodpovědná, že se chovám jako pubertácka. Asi tři dny se mnou nemluvil.*“ Magda uvádí **zjištění nevěry**. Kristýna se poprvé začala bát, když ji partner **schoval doklady**: „*Zjistila jsem, že v peněžence nemám občanku, kartičku pojišťovny, později jsem zjistila, že nemám ani pas.*“ Výčitky v **souvislosti s nástupem do zaměstnání, dosažení stejně vysokého platu a odpírání spánku** uvádí Karla. „*Často mě třeba nenechá ani usnout a neustále mi něco vyčítá, z něčeho obviňuje.*“

Celkem **8** informantek z **11** přiznalo, že je jejich partner **žárlivý**. Nejčastěji partner žárlil v situaci, kdy si informantka s někým psala či volala. V **1** případě byla žárlivost vyvolána výběrem oblečením informantky, se kterým partner nesouhlasil: „*Vadí mi, když třeba nosím sukně nebo výstříhy.*“ Celkem **3** informantky z **11** uvedly, že jejich partner **žárlivý není**.

Celkem 9 informantek z 11 uvedlo, že je jejich partner oslovuje nějakým typem **nadávky**. Z těchto 9 informantek 7 uvedlo, že je tomu tak v případě, když nastane **hádk**a, 2 z těchto 9 přiznalo, že je partner oslovuje nelichotivými výrazy i v **běžném životě**. Celkem 2 informantky z 11 uvedly, že je partner oslovuje **jménem**.

Celkem 9 informantek z 11 uvedlo, že je jejich partner za doby trvání vztahu **někdy ponižil**. Celkem 6 informantek označilo jako formu ponižování **urážky**: „*Kdo by taky s tímhle do postele lezl, že jo*“, cituje Monika svého partnera. Irena za ponižení uvedla skutečnost, že ji partner **donutil k půjčce**, Věra **vynucování sexuálních aktivit na veřejnosti** a Magda moment, když zjistila, že její partner **udrhuje intimní vztah s její kolegyní**. Celkem 2 informantky se nikdy po dobu trvání vztahu **necítily poniženy**.

Celkem 3 z 11 dotazovaných přiznalo, že na ně byl partner v **době těhotenství hrubý**. „*Sprostý je na mě skoro furt*“, říká Olga. I těhotenství Venduly neprobíhalo úplně idylicky: „*Občas tedy proběhly nějaké scény, výčitky a tak*“, vzpomíná Vendula. Za onu hrubost shodně označily **urážky**. 5 informantek prožilo těhotenství, co se týče chování partnera, **bezproblémově**. 3 informantky na tuto otázku neodpověděly, neboť jsou bezdětné.

Celkem 9 informantek z 11 má **ze svého partnera strach**. 3 informantky uvádí jako důvod strach z **fyzického napadení**, 2 mají **strach z hádek** a 1 se **obává vynucování sexuálních aktivit**: „*Bojím se dalšího znásilnění*“, říká Monika. Celkem 2 informantky se svého partnera nebojí.

Celkem 5 informantek se ve vztahu **bojí o své děti**. Vendula uvádí: „*Mám strach z toho, že je zmlátí stejně jako mě*.“ I Lucie se bojí o svého syna, kterého má z předchozího vztahu: „*Vůbec se mu nevěnuje, nehraje si s ním, nemluví na něj. Hodně na něj křičí. Mám strach je nechat spolu samotné, aby mu třeba nedal facku nebo tak něco*.“ Zvláštní případ je situace paní Ireny, která se nebojí, že by partner nějakým způsobem ublížil dětem, ale tíží ji **špatná ekonomická situace rodiny** a toho, že by jí mohly být děti odebrány. 2 informantky se o děti nebojí, 3 jsou bezdětné a 1 v době realizování rozhovoru s partnerem již nežila.

Celkem **4 z 11** informantek má svého partnera **stále rádo**. Magda však přiznává: „*Mám ho pořád ráda, ale už to není tolik intenzivní jako dřív. Navíc mu nevěřím. Vím, že udržuje vztah i s jinými ženami.*“ Některé informantky věří, že se **partner změní**: „*Mám ho ráda. Já pořád věřím, že vše bude jako dřív*“, přeje si Lucie. Některé již **rezignovaly** a naučily se s jeho chováním žít. **3 z 11** dotazovaných žen cítí ke svému partnerovi **odpor**. **3** ženy nedokázaly na tuto otázku odpovědět, proto jsou jejich současné pocity označeny jako **žádné**. Například Monika na tuto otázku odpovídá: „*Je to otec mých dětí. Součástí mého života.*“ **1** žena cítí ke svému partnerovi **respekt**: „*Je to táta dětí. Dokáže se o nás postarat.*“

4. 4 Interpretace výzkumné otázky č. 3

Následující kapitola přináší okódované odpovědi na výzkumnou otázku č. **3: Jakých forem nabývá socioekonomické násilí na ženách na Písecku?**

K získání potřebných dat byly v narativním rozhovoru zvoleny otázky zaměřené na kontrolování komunikačních prostředků (mobil, email, facebook), na způsob získávání prostředků na hospodaření domácnosti a na frekvenci kontaktů s rodinou a přáteli.

Tabulka č. 4: Formy socioekonomického násilí na ženách na Písecku

Vysvětlivky ke kódům:

MD - mateřská dovolená

M – mobil

E – email

FB – facebook

Respondent	Kontrolování emailu, facebooku či mobilního telefonu	Zaměstnání	Způsob získávání prostředků na hospodaření domácnosti	Kontakt s rodinou	Kontakt s přáteli
Lucie	NE	MD	Sociální dávky Plat partnera	Každý týden Partner rodinu akceptuje „Nevím, jestli zrovna rád, ale prostě je akceptuje.“	Každý týden „Holky mají stejně staré děti. Chodíme spolu na procházky, navštěvujeme se. Tak jednou týdně určitě.“
Irena	FB, M „Zajímá ho, s kým si píšu, volám a tak. U Facebooku ho nejvíce zajímají mi přátelé. Hlavně ho teda zajímá ten telefon.“	MD	Sociální dávky Partner ekonomicky neaktivní „Je nyní bez práce, takže ne.“	Každý týden „Poměrně dost často.“	Každý týden „Tak jednou, dvakrát týdně.“
Vendula	M „U nás je běžné, že se mi kouká do telefonu, aby měl přehled o tom, s kým si píšu a co.“	MD	Sociální dávky Plat partnera „Ano, ale já více. Partner hodně peněz vráží do aut, elektroniky. Moc nevycházíme.“	Kontakt omezený „Moje máma nemá mého partnera ráda.“	Kontakt omezený „Žádné kamarádky tu nemám.“
Věra	NE „To asi ne. On žárlivý a podezřívavý ani nebyl.“	ANO „Ano, pracovala jsem jako asistentka prodeje.“	Vlastní plat Plat partnera	Kontakt omezený „Příliš často ne.“	Každý týden
Olga	NE	MD	Sociální dávky Plat partnera	Kontakt omezený „Skoro vůbec. Občas si zavoláme. Bydlíme daleko a není na to čas.“	Každý týden „Docela často. S manželem máme společné známé.“
Monika	NE	MD	Sociální dávky Partner ekonomicky neaktivní „On nepracuje. Takže nepřispívá.“ „Každý měsíc vycházíme horko těžko. Půjčuju si ..“	Každý týden „Matku každý den. Hodně mi s holkama pomáhá.“	Kontakt omezený Zákaz partnera „Martinovi to vadí. Chce, abych byla doma, starala se o děti, o domácnost, o něj.“

Zdroj: vlastní výzkum

Žaneta	M „Jen kontroluje, zda si s někým nepišu nebo nevolám.“	ANO	Vlastní plat Plat partnera	Každý týden	Kontakt omezený „Moc často ne. Vlastně asi vůbec. Pracuju, mám malou dcerku, manžela, domácnost.“
Kristýna	FB, M „Kontroloval mi mobil, sledoval, s kým si pišu.“	MD	Sociální dávky Plat partnera „Platil teda nájem, to jo. Ale to je všechno. Když jsem já nebo malej něco potřebovala, tak mi řekl, že od toho mám tu mateřskou.“	Kontakt omezený „Tak 2x do měsíce. Nebyl čas. Spoustu mi zabral malý a taky jsem musela vařit, uklízet.“	Kontakt omezený „Skoro vůbec.“
Magdalena	M, E „Občas ten telefon, možná i e-mail.“	ANO „Pracuji jako soudní zapisovatelka.“	Vlastní plat Plat partnera	Kontakt omezený „Rodiče mého partnera nemají rádi. A on je také ne.“	Kontakt omezený „Skoro vůbec.“
Jana	NE	ANO „Dělám v jedné fabrice v Písku.“	Vlastní plat Partner ekonomicky neaktivní „Asi po 6 letech ale přestal pracovat úplně a my teda žili jen z mého platu.“	Rodiče každý týden Bratři kontakt omezený „Horší to bylo s bratry, neměli mého partnera rádi. Po celou dobu, co jsem s ním byla, jsme se vidali minimálně.“	Kontakt omezený „Moc ne. Musela jsem ale pak začít šetřit, a proto jsem s nimi přestala chodit.“
Karla	NE	ANO „Dělám v průmyslové zóně v kanceláři.“	Vlastní plat Plat partnera „Provoz domácnosti má na starosti manžel.“	Kontakt omezený „Bydlí daleko. Ale pravidelně si voláme.“	Kontakt omezený Zákaz partnera „Moc často ne. Už na začátku našeho vztahu se mu nelíbilo, když jsem šla s holkama na kafe nebo tak.“

Zdroj: vlastní výzkum

Celkem 5 informantek z 11 uvedlo, že jim partner kontroluje nějaký komunikační prostředek. Těchto 5 informantek shodně označilo kontrolování **mobilního telefonu**. Žaneta: „Jen kontroluje, zda si s někým nepišu nebo nevolám.“ Tuto formu kontroly přiznala i Kristýna: „Neustále mě podezíral, že si s někým pišu a potají scházím.“ Informantka Vendula uvedla, že kontrolování mobilního telefonu je v jejich domácnosti

naprosto běžnou záležitostí. Kontrolování **facebooku** označily **2** informantky a kontrolování **emailu 1**.

Z **11** informantek bylo v době realizování výzkumu **ekonomicky aktivní celkem 5** a **6** bylo toho času na **mateřské dovolené**.

Celkem **8** informantek uvedlo, že na provoz domácnosti získávají prostředky jednak z **vlastního příjmu** a jednak z **příjmu partnera**. Ne vždy se však na zajištění chodu domácnosti domlouvají partneři společně, což dokládá případ paní Karly: „Provoz domácnosti má na starosti manžel. On mi pak přiděluje peníze na nákupy. Dává mi tak 2000 Kč na měsíc. Z toho platím jídlo, drogerii. Na moje osobní potřeby mi moc nezbývá.“ Zvláštní případ je paní Lucie, které partner na domácnost a její potřeby přispívá, avšak neposkytuje jí prostředky na hračky staršího syna, který není jeho. „Říká, ať si mu je kupuje jeho otec. Že on hračky svému synovi také kupuje.“ Zbývající **3** informantky měly v době realizování výzkumu ekonomicky neaktivního partnera. Provoz domácnosti byl tak v **1** případě zajišťován z **platu** informantky. Zbývající **2** informantky hradily náklady domácnosti ze **sociálních dávek**. Monika přiznala, že jí tento příjem nestačí a je nucena půjčovat si od přátel. Naproti tomu Ireně by tento příjem i stačil, kdyby jí partner potají peníze neodcizoval.

Z **11** dotazovaných celkem **7** informantek přiznalo, že svoji rodinu téměř nenavštěvuje. **3** z těchto informantek uvedly jako důvod **neakceptování partnera rodinou**: „Rodiče mého partnera nemají rádi. A on je také ne“, uvádí paní Magda. Zbývající **4** informantky vídají svoji rodinu **každý týden**. Každý týden jsou v kontaktu se svými přáteli celkem **4** informantky. Zbývajících **7** informantek své přátele téměř nenavštěvuje. **2** z těchto informantek uvedlo jako důvod **zákaz daný přímo partnerem**. V **1** případě byl důvodem **špatná finanční situace domácnosti**: „Musela jsem ale pak začít šetřit, a proto jsem s nimi přestala chodit“, vysvětluje paní Jana.

4. 5 Interpretace výzkumné otázky č. 4

Tato kapitola se věnuje interpretaci výzkumné otázky č. 5: **Jak je využíván „Institut vykázání“ v rodinách na Písecku?**

K získání potřebných dat byly pokládány otázky, zaměřené na to, zda dotazované ženy ví, na jakou organizaci se v případě ohrožení mohou v Písku obrátit, zda mají podvědomí o tom, co je institut vykázaní a jedna otázka se snažila zjistit, proč ženy s agresorem stále zůstávají.

Tabulka č. 5: Využití „Institutu vykázaní“ na Písecku

	Kam jít požádat o pomoc v Písku?	Podvědomí o tom, co je institut vykázaní	Institut vykázaní uskutečněn / rok	Správný krok	Důvod setrvání s partnerem
Lucie	OSPOD	ANO <i>„To je to, když už si žena neví rady, má strach a tak zavolá policajty, aby jí pomohly.“</i>	ANO / 2013	ANO <i>„Vykázání nám na určitou dobu pomohlo.“</i>	Víra ve změnu <i>„Já pořád doufám, že vše bude zase jako dřív.“</i>
Irena	OSPOD	NE	NE	-	Víra ve změnu Láska <i>„Věřím, že se naše situace zlepší.“</i>
Vendula	OSPOD, Naděje	NE	NE	-	-
Věra	Policie ČR	ANO	ANO / 2012	ANO	-
Olga	Naděje, Odbor sociálních věcí	NE	NE	-	Láska <i>„Je to otec mých dětí. Mám ho ráda.“</i>
Monika	Naděje, OSPOD	ANO	NE	-	Zachování rodiny <i>„Kam bych šla? Se třemi dětmi?“</i>

Zdroj: vlastní výzkum

Žaneta	Arkáda	NE	NE	-	Zachování rodiny Láska „Mám ho ráda. Je to otec mé dcery.“
Kristýna	Naděje	ANO	NE	-	„Já si pořád říkala, že vše bude jako dřív.“
Magda	NE	ANO	ANO / 2014	NE „Teď toho zpětně lituju. Partner na mě byl potom strašně naštvaný.“	Láska Strach ze samoty „A nechci být sama. V Písku najít chlapa je téměř bez šance.“
Jana	Naděje	NE	NE	-	Strach ze samoty „Já se prostě bála být sama.“
Karla	NE	ANO	NE	NE	Láska Strach ze samoty „Já ho prostě miluji a jen se na mě podívejte. Jak bych si já mohla najít chlapa. A v mém věku?“

Zdroj: vlastní výzkum

5 z 11 dotazovaných žen uvádí, že v případě ohrožení by se obrátila na organizaci **Naděje**, 4 ženy by se obrátily na **Orgán sociálně právní ochrany dětí**: „Při nejhorším seberu děti a jdu na OSPOD, kde mi vyřídí azyl,“ říká paní Vendula. 1 informantka by kontaktovala **Policii ČR**, 1 **Arkádu** a 1 **Sociální odbor**. 2 informantky uvedly, že **neví**, jakou organizaci kontaktovat v případě, že by potřebovaly pomoci.

Celkem 5 z 11 dotazovaných žen **ví**, co je institut vykázání. „To je to, když už si žena neví rady, má strach a tak zavolá policajty, aby jí pomohly,“ vysvětluje Lucie.

Institut vykázání proběhl celkem ve 3 případech. Jednalo se o roky **2012**, **2013**, **2014**. „To bylo po tom znásilnění. Měla jsem strašný strach a v tu chvíli mi došlo, že tohle on dělat nemůže, že takhle vztah nefunguje,“ vzpomíná na svoji zkušenost paní Věra. 2 informantky následně souhlasily s tím, že Institut vykázání byl v jejich případě

správný krok. „Vykázání nám na určitou dobu pomohlo. Když se partner vrátil, strašně se omlouval, prosil, sliboval, že vše bude jako dřív,“ vzpomíná Lucie. Třetí žena však svého rozhodnutí **lituje**: „Teď toho zpětně lituju. Partner na mě byl potom strašně naštvaný.“

Jako **nejčastější důvod** k setrvávání s partnerem ve společné domácnosti byla uváděna **láska**. Svého **partnera má stále rádo** celkem **5** informantek z **11**. **3** informantky s partnerem zůstávají, neboť se **bojí samoty**: „A nechci být sama. V Písku najít chlapa je téměř bez šance,“ vysvětluje Magda. **2** informantky s partnerem zůstávají z **důvodu přítomnosti dětí**. **2** informantky věří, že se **partner změní**: „Já pořád doufám, že vše bude zase jako dřív,“ přeje si Lucie.

4. 6 Interpretace výzkumné otázky č. 5

Následující kapitola mapuje odpovědi na výzkumnou otázku č. 4: **Jaké důvody vedou ženy k setrvání s agresorem ve společné domácnosti?**

Tabulka č. 6: Důvody setrvání s agresorem ve společné domácnosti

	Uvažování o odchodu od partnera	Jak často	Důvod
Lucie	ANO	Více jak jednou „Přemýšlím o tom, jaký by to bylo, kdyby s ním nebyla.“	Psychické násilí- výčitky „Ty řeči. Neustále obviňování.“
Irena	ANO	Více jak jednou „To mohly být asi tak dva měsíce, co jsem o tom opravdu přemýšlela.“	Špatná finanční situace „Když mi začal brát ty peníze.“
Vendula	ANO	Více jak jednou „Každý týden.“	Fyzické útoky „Jak mě bil. A mám strach, že začne bít i děti.“

Zdroj: vlastní výzkum

Věra	ANO	Více jak jednou	Vynucování sexuálních aktivit „To znásilnění.“
Olga	ANO	Více jak jednou „Už jsem si kolikrát sbalila věc a odjela i s děckama do azyláku. On si mě, ale vždycky najde a přemluví mě.“	Psychické násilí - ponižování „To jak se mnou mluví, jak mě před dětmi ponižuje. A hlavně děcka se ho bojí.“
Monika	ANO	Více jak jednou „Občas, ale asi bych to nikdy neudělala.“	-
Žaneta	NE	-	-
Kristýna	ANO	Více jak jednou „Před půl rokem. A teď se od něj stěhuju.“	Fyzické násilí – facky „Už jsem neměla sílu na ty hádky a facky.“
Magda	ANO	Jednou	Zjištění nevěry „Když jsem se dozvěděla, že spí s mojí kolegyní.“
Jana	ANO	Více jak jednou „... jsem o tom přemýšlela poměrně často.“	Fyzické násilí – facky „Potom, co mi dal tu facku, tak jsem věděla s jistotou, že s ním být nechci.“
Karla	ANO	Více jak jednou „Přemýšlím o tom pořád.“	Psychické násilí – obviňování, vyčítání „To neustále obviňování a vyčítání.“

Zdroj: vlastní výzkum

O odchodu od manžela přemýšlelo celkem **10** z **11** dotazovaných informantek. Pouze **1** informantka o odchodu nepřemýšlela nikdy.

Celkem **9** z **11** dotazovaných informantek uvedlo, že od odchodu od partnera uvažovalo více jak jednou. To potvrzuje výrok Lucie: „Přemýšlím o tom, jaký by to bylo, kdybych s ním nebyla. A zároveň si nedovedu představit být bez něj.“

Celkem **3** z **11** informantek začalo uvažovat o odchodu od partnera z důvodu **psychického násilí** – z důvodu obviňování, vyčítání či ponižování. Celkem **3** informantky by partnera opustily z důvodu **fyzického násilí**. **1** informantka by partnera

opustila z důvodu **vynucování sexuálních aktivit**, jedna z důvodu **špatné finanční situace** a **1** chtěla partnera opustit poté, co zjistila, že udržuje vztah ještě s další ženou.

4. 7 Interpretace doplňující otázky

Na konci rozhovoru byla informantkám položena otázka: „Máte se ráda?“

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají informantky k sobě samé, zda si sebe váží.

Tabulka č. 7: Vztah informantek k sobě samé

	Máte se ráda?
Lucie	NEVÍM <i>„Nevím. Přijde mi, že jsem jako matka selhala.“</i>
Irena	ANO
Vendula	NEVÍM
Věra	ANO <i>„Teď už ano. Ale dřív tomu tak nebylo.“</i>
Olga	ANO <i>„To je těžká otázka...asi ano.“</i>
Monika	NEVÍM
Žaneta	NEVÍM <i>„To je příliš osobní otázka.“</i>
Kristýna	ANO
Magda	NEVÍM
Jana	NEVÍM
Karla	NEVÍM <i>„To je osobní otázka. Promiňte.“</i>

Zdroj: vlastní výzkum

Celkem **4** z **11** dotazovaných informantek odpovědělo, že se mají rády. Zbývajících **7** odpovědělo, že neví. Celkem **3** informantky dále uvedly, že je to pro ně příliš osobní otázka. Lucie na tuto otázku odpověděla: „*Nevím. Přijde mi, že jsem jako matka selhala.*“ Věra uvedla, že se ráda má, ale dříve tomu tak nebylo.

5 DISKUZE

V rámci této diplomové práce byl výzkum zaměřen jednak na formy domácího násilí a to konkrétně na fyzické, psychické a socioekonomické násilí a dále na to, jak je na Písecku využíván „Institut vykázání“. Domácí násilí je aktuální pojem současné doby, jehož problematika stále nabývá na významu. Jeho obětí se může stát prakticky kdokoliv. Tato práce pojednává o domácím násilí na ženách, neboť právě ženy patří mezi jeho nejčastější oběti. **(45)** Cílem práce je zjistit, jakých konkrétních forem nabývá domácí násilí na ženách na Písecku.

Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi citlivé téma, byl před vlastním výzkumem zahájen předvýzkum. Bylo nezbytné zjistit, zda bude dostatek informantek, které budou ochotny účastnit se výzkumu a hovořit o sobě samé a svém životu s tyranem.

Pro sběr a analýzu dat této diplomové práce byla zvolena jako nejvhodnější metoda kvalitativního přístupu. Tato metoda umožňuje dobře porozumět zkoumanému problému a konkrétním podmínkám a situacím. Reichel dále doporučuje při tomto typu výzkumu dodržovat určité zásady jako je otevřenost, chápavost zkoumané osoby a empatie, což vzhledem k výběrovému souboru a citlivosti tématu je zásadní. Za stěžejní techniku sběru dat byl zvolen „rozhovor pomocí návodu“ dle Hendla, který byl použit u 11 informantek. Příznivost této techniky spočívá v tom, že se skutečně dostane na všechna důležitá témata.

Pro výzkumné záměry této diplomové práce bylo stanoveno celkem pět výzkumných otázek, na které práce přináší odpovědi.

Výzkumu se zúčastnilo celkem **11** žen, přičemž věkový rozsah informantek byl 24 – 49 let. Průměrný věk informantek činil 34 let. Výzkumy realizované v letech 1990 – 2000 přišly se zjištěním, že až ve 25% případů se věk žen, které prožily domácí násilí pohyboval mezi 30 – 34 lety. **(45)** Kenney uvádí, že domácí násilí postihuje lidi všech kultur, věku a pohlaví a to bez ohledu na socioekonomické a vzdělanostní charakteristiky. **(28)** Což dokazují i výsledky této práce. Nejčastější vzdělání informantek bylo středoškolské s maturitou (**4** informantky), ale mezi dotazovanými byly i ženy s vysokoškolským vzděláním (**3** informantky). I ve skupině partnerů se

objevilo jak středoškolské vzdělání s maturitou, tak vzdělání vysokoškolské či střední odborné.

Buskotte tvrdí, že násilí může propuknout, jak u čerstvě zamilovaných párů, tak i u dlouholetých vztahů. (6) Z výsledků vyplývá, že nejdelší vztah s partnerem trval 22 let, nejkratší pak 3 roky a průměrná délka vztahu činila 7 let. Jedna otázka rozhovoru dále mapovala, kolik žen v době realizace výzkumu bylo stále ve vztahu s partnerem. Pouhé 3 informantky z 11 v té době již s partnerem nebyly. Podle Schwartzové je nejčastějším důvodem k setrvání ve společné domácnosti **změna**. (44) Matoušek rozlišuje několik důvodů, které vedou ženy k setrvání s partnerem ve společné domácnosti. Patří mezi ně mimo jiné obava z budoucnosti, názor o tradičním obrazu role ženy ve společnosti či materiální závislost. (36) Celkem 2 z dotazovaných informantek s partnerem zůstává ze strachu z budoucnosti: „*A nechci být sama. V Písku najít chlapa je téměř bez šance.*“ Další informantka, která v době výzkumu ve vztahu s partnerem již nebyla také potvrdila, že s partnerem zůstávala ze strachu ze samoty: „*Omlouval se a já to prostě nedokázala. Já se prostě bála být sama.*“ Další 3 informantky setrvaly s partnerem z přesvědčení o tradičním obrazu role ženy ve společnosti. Zastávaly názor, že přece muž nemohou opustit, když je to otec jejich dětí. 1 informantka zůstává nadále s partnerem z materiálních důvodů: „*Kam bych asi šla? Se třemi dětmi?*“ Právě společné děti jsou jedním z důvodů, proč ženy (matky) ve vztahu setrávají, jak udává Buskotte. (6) Celkem 4 informantky věří, že se situace s partnerem zlepší. Což potvrzuje i Ševčíkův tzv. **typický portrét týrané ženy**, která bezmezně věří, že se partner změní. (45)

Nyní se věnuji diskuzi k jednotlivým výzkumným otázkám, které byly v této diplomové práci stanoveny:

Diskuze k 1. výzkumné otázce: *Jakých forem nabývá fyzické násilí na ženách na Písecku?*

Celkem 9 informantek přiznává, že na ně partner někdy **fyzicky zaútočil**. Ševčík označuje tuto formu násilí jako nejhrubší. Jedná se například fackování, mlácení o zed'

či o zem, znehybňování, strkání či vytrhávání vlasů. (45) K **fackování** došlo celkem ve 4 případech: „*Když jsme zůstali sami, tak na mě začal křičet a profackoval mě.*“ K tzv. **znehybňování** došlo v 1 případě: „*On mě odstrčil a začal mi kroutit rukou.*“ Ve 2 případech partner do partnerky strkal: „*Začal do mě strkat. Říkala jsem mu, ať toho nechá, že je opilej. Najednou do mě strčil, tak prudce, že jsem zavadila hlavou o futra.*“ V 1 případě informantka vypověděla, že partner na ní zaútočil, ale nikoliv fyzicky, nýbrž **slovně**: „*Fyzicky ne. Jen slovně. Často mě třeba ani nenechá usnout a neustále mi něco vyčítá, z něčeho obviňuje. Pořád dokola mi říká, co dělám špatně.*“ Někteří autoři uvádějí, že mezi projevy fyzického týrání patří také takové chování, jako je odepírání spánku či dalších důležitých funkcí pro život. (19) Ve 2 případech partner fyzickým násilím „pouze“ vyhrožoval: „*Ví, že si pěstuju vlasy a často mi vyhrožuje tím, že mi je v noci ostríhá nebo že mi rovnou oholí hlavu.*“ Co se týče fyzických útoků v těhotenství, tak se všechny informantky shodly na tom, že na ně partner hrubý nebyl. Pouze 1 informantka přiznala, že jí partner nadával.

Informantky byly dále dotazovány, co vlastně partnera k použití fyzické síly vedlo. Podle Buskotte výzkumy uvádí, že domácí násilí má zpravidla původ v obyčejných hádkách a konfliktech. Například ve výchově dětí či vedení domácnosti. Příčinou může být však i rozvod, rozchod či žárlivost. (6) **Hádku** jako příčinu fyzického útoku označily celkem 3 informantky, péči o dítě 1 informantka a záměr ukončit vztah s partnerem taktéž 1 informantka. Čírtková dále uvádí, že ve společnosti se dále objevují názory, které tvrdí, že násilí má původ v **alkoholu**. (14) Situaci, kdy partner požil alkohol a následně na informantku zaútočil, byl zaznamenán v 1 případě. K sexuálnímu násilí dochází v případě, kdy agresor nutí osobu k zapojení do sexuálních aktivit proti její vůli a to i v případě, že zmiňovanou osobou je manžel či intimní partner. (19) Výzkum této práce přinesl také informace o této formě násilí - celkem ve 2 případech partner informantku nutil k sexuální aktivitě, která následně vyústila ve **znásilnění**. „*Hodil mě na postel, profackoval mě a prostě si to vynutil.*“ McCue dále uvádí, že o sexuální týrání se dále jedná i v případě, kdy pachatel oběť v sexuální aktivitě kritizuje či oslovuje oběť nelichotivými názvy jako „**děvko**“ či „**frigido**“. (32) I

v tomto výzkumu **2** dotazované ženy přiznaly, že je partner takto oslovuje: „*Frigidou. To nejčastěji. Párkrát to byla i kurva.*“

Jak uvádí Schwartz, domácí násilí není záležitostí dvou dospělých lidí, dotýká se i ostatních členů rodiny a to především dětí. **(44)** Ševčík dále uvádí, že domácímu násilí v rodině jsou až v 95% případů přítomny děti. **(45)** Tohoto výzkumu se účastnilo celkem **11** žen, z toho **3** ženy byly bezdětné. Na otázku, zda jsou děti násilnému aktu přítomny, odpovědělo, že ano celkem **7** informantek z **8**, což je **87,5 %**. Tento výsledek se k Ševčíkovu tvrzení velmi přibližuje. **1** informantka navíc tuto skutečnost obhájila výrokem: „*Ale jsou ještě malé, takže si to moc neuvědomují.*“ Což je však s **rozporu** s tvrzením Matějčka, který poukazuje na to, že děti jsou velice vnímané k rodinné atmosféře, kterou vnímají přes chování matky. Dítě citlivě vnímá, jestli je matka šťastná, veselá, spokojená nebo zda zažívá pocity úzkosti a pláče. **(34)** Conwayová dále odkazuje na výzkum, který byl uskutečněn v roce 1994 ve Velké Británii. Tento výzkum přišel se zjištěním, že až 86% dětí, které byly násilnému aktu přítomny trpěly dlouhodobými problémy a ve 33% se začaly chovat násilně a agresivně. **(7)** **1** informantka dále vyslovila obavu, že **má o děti strach**: „*Ne to ne. Zatím. Ale bojím se toho. On je blázen.*“ V **1** případě také informantka přiznala, že partner **vykazuje fyzické násilí vůči dětem**: „*On zastává názor: Škoda každé rány, která padne vedle. Takže občas jim nějaká výchovná přílitne.*“ Zde však hrozí (dle Buskotte) možné riziko identifikace dcery s matkou jako s bezmocnou obětí a syna s otcem jako dominantním a agresivním mužem. **(6)** Jedna otázka dále zjišťovala, zda partner někdy ublížil domácím mazlíčkům, což patří také mezi časté projevy násilí. **(19)** Celkem ve **3** domácnostech zvýší partner na psa hlas: „*Občas zvýší hlas na psa.*“ Ve **2** případech partner psovi fyzicky ublížil: „*Když ho Dagg neposlouchá, tak ho občas kopne.*“ Zásah policie byl uskutečněn ve **3** případech z **11**. Tento nízký počet zásahů policie naplňuje **tzv. portrét týrané ženy**, která se domnívá, že prožívaná situace nemá řešení a stydí se o svých zkušenostech vyprávět. **(45)**

Jak již bylo řečeno, zásah policie byl uskutečněn pouze ve **4** případech. To je poměrně nízké číslo, vzhledem k faktu, že k fyzickému útoku došlo až v **9** případech a v **7** případech byla zaznamenána přítomnost dětí u těchto útoků. Důvod, proč ženy

nehledají pomoc, je možná ten, že oběť se po určité době naučí v domácnosti s násilníkem žít a nesnaží se problém nějakým způsobem řešit či z domácnosti uniknout. (45) Domnívám se, že většina dotazovaných žen si neuvědomuje závažnost fyzických útoků. Při popisování projevů chování partnera byly často jeho praktiky zlehčovány a omlouvány. Výpovědi některých žen na mě působily dojmem, že se ženy naučily s mužem a jeho chováním žít a přijaly jej jako součást jejich života.

Diskuze ke 2. výzkumné otázce: *Jakých forem nabývá psychické násilí na ženách na Písecku?*

Dle Schwartzové je velmi těžké poznat, zda se žena schází nebo má za partnera tyрана. Muž své násilnické sklony většinou neprojevuje ihned na začátku, ale většinou až když ucítí, že se může bezpečně projevit. (44) Záměrně byla zvolena kvóta, jako podmínka 3letého soužití. Tvrzení Schwarzové potvrzují i výsledky tohoto výzkumu, neboť celkem 9 informantek se na začátku vztahu cítilo **zamilované**: „*V prvních letech jsem z něj byla unešená. Byl to můj vysněnej princ na bílém koni.*“ Žena by měla naslouchat především své intuici, a pokud zaznamená v partnerově chování něco, co jí znepokojí, měla by tomuto varování věnovat pozornost. (44) Bohužel, i když se zbývající 2 informantky na začátku vztahu cítily pouze dobře, tak s partnerem dále zůstaly: „*Dobře. Vidali jsme se o víkendech.*“

Jedním z projevů psychického násilí je týrání prostřednictvím dětí. Agresor může například ženu obviňovat, že je špatná matka. (7) Projevy tohoto typu chování byly zaznamenány u 2 informantek: „*Vystrkal mě z postele a řval na mě, co jsme to za matku, že neslyším, že mi brečí dítě. Od té doby mi začal pravidelně říkat, jaká špatná máma jsem.*“ Mezi možné projevy domácího násilí patří dále zákaz toho, aby byla partnerka sama ekonomicky aktivní. (19) Na toto tvrzení odpovědi 2 informantek však odporují, neboť uvedly, že je poprvé psychicky rozhodil okamžik, kdy **přestaly vycházet s penězi**, nebo – li, když byl partner ekonomicky neaktivní a s provozem domácnosti byly odkázány zcela samy na sebe: „*To mě donutilo vzít si půjčku. V noci jsem se neustále probouzela, vždy celá zpocená a neustále jsem počítala, co mám*

všechno ještě zaplatit, koupit, kolik dní zbývá do výplaty apod.“ Záměrnému zákazu pracovní činnosti partnerem se přibližuje odpověď **1** informantky: „Když jsem mohla změnit zaměstnání a mohla tak zlepšit naši finanční situaci. Manželovi začalo vadit, že na něj nemám tolik času. Dával mi to najevo téměř každý den. Myslím, že mu dokonce vadilo, že mám skoro stejně vysoký plat.“

Mezi další projevy psychického násilí **kontrolování svobody**. (**19**) **1** informantka vypověděla, že ji poprvé psychicky rozhodilo zjištění, když jí partner **schoval doklady**: „Zjistila jsem, že v peněžence nemám občanku, kartičku pojišťovny, později jsem zjistila, že nemám ani pas.“ **2** informantky uvedly, že je poprvé psychicky rozhodil okamžik, kdy je partner **nutil k sexu**: „Když mě začal nutit do sexu a byl na mě hnusnej do té doby, než jsem se s ním prostě nevyspala.“ **1** informantku poprvé psychicky rozhodilo, když partner přišel domů **opilý**, **1** informantka když partner „**vybuchnul**“ a **1** psychicky rozhodilo, když zjistila, že partner udržuje **intimní poměr s její kolegyní**.

Dalším z možných projevů psychického násilí je dále **žárliivost**. Agresor nevěří partnerce a chová se žárlivě či majetnický, partnerku obviňuje z podvádění. (**19**) V tomto výzkumu **8** informantek označilo svého partnera, že je žárlivý: „Vadí mu, když třeba nosím sukně nebo výstříhy. Nebo když hned nezvednu telefon, když mi volá.“

Mezi další časté projevy psychického násilí patří oslovování oběti **nelichotivými názvy** s cílem urazit jí. (**19**) Celkem **9** informantek z **11** uvedlo, že je partner oslovuje nějakým typem nadávky. Kromě zmiňované frigidy mezi nadávky patřila k*áva, pí*a, ku*va, ču*ka a v **1** případě se objevila i chudinka: „Nejčastěji chudinko. To když jsme se hádali a já se rozbřečela a ptala se ho, proč je na mě takovej.“

Obecně lze říci, že cílem tohoto druhu násilí je oběť ponížit. (**19**) Na otázku, zda se informantky cítily po dobu vztahu někdy ponížené, odpovědělo shodně **9** informantek. Dle Ševčíka agresor očekává sex na vyžádání (kdykoliv a kdekoliv se mu zachce). (**45**) Jedna informantka přiznala, že se cítila ponížena po té, co jí partner **nutil k sexu na veřejnosti**: „Zatáhl mě na záchod a tam to po mě prostě chtěl. Vůbec ho nezajímalo, že já prostě nechci, že se to nehodí. Strašně jsem se po tom styděla.“ Jak uvádí McCue o týrání se jedná i v situacích, kdy pachatel oběť v **sexuální aktivitě kritizuje**. (**32**) S ponížením v sexuální oblasti se setkala i **1** dotazovaná informantka: „Martin už byl

značně opilý a přede všema řekl: *To Můna je úplně k hovnu. Kdo by taky s tímhle lezl do postele, že jo.*“ Celkem ve **3** případech byl partner na informantku hrubý v době těhotenství: *„Jednalo se o takové klasické rýpání – že jsem špatně uvařila, uklidila. Cokoliv jsem udělala, tak bylo špatně.“* Mezi psychické násilí kromě jiného patří právě také neustále kritizování a nadávky, které poškozují sebeúctu oběti. **(19)**

Strach z partnera má **9** informantek. **2** informantky se obávají dalšího **fyzického napadení**: *„Nikdy nevím, jestli nepřiletí nějaká facka.“* **2** informantky mají strach z **hádek**: *„Stačí málo k tomu, aby vybuchnul.“* **1** informantka se bojí, že jí partner bude opět nutit do **sexuálních aktivit**: *„Bojím se dalšího znásilnění.“* Celkem **5** informantek se ve vztahu dále **bojí o své děti**. Konkrétně **1** má strach z **fyzického napadení**: *„Mám strach z toho, že je zmlátí stejně jako mě.“* **1** informantka se naopak bojí toho, že nebude mít dostatek prostředků na provoz domácnosti a vzbudí tak zájem sociálních pracovníků z Orgánu sociálně právní ochrany dětí: *„Mám strach, že budeme jednou bez peněz a děti mi vezmou. Toho se bojím nejvíc.“*

Poslední otázka této výzkumné části zjišťovala, jaké city uchovávají informantky ke svému partnerovi nyní. Ševčík uvádí, že týraná žena je **emocionálně závislá na svém partnerovi** – neumí si představit život bez něho, ale ani s ním. **(45)** V tomto výzkumu celkem **4** informantky přiznaly, že mají svého partnera stále rády, i přesto, že některé informantky uvedly, že na ně partner byl nějakým způsobem hrubý. Například **1** informantka na otázku k fyzickému útoku vypověděla: *„Když jsme zůstali sami, tak na mě začal křičet a profackoval mě.“* Na otázku, zda má svého partnera ráda, ale odpověděla, že ho miluje. Ševčík dále uvádí, že týrané ženy mají tendenci svalovat vinu na sebe. **(45)** I toto je případ této informantky: *„Byla to moje chyba. Neměla jsem to před ním tajit.“* Buskotte dále uvádí, že oběti domácího násilí velice často doufají, že se partner **změní**, opakovaně mu dávají „druhé“ šance. **(6)** V to, že se partner změní, věří i **1** dotazovaná informantka: *„Já pořád věřím, že vše bude jako dřív.“* Ševčík dále uvádí, že tyto ženy jsou dále **materiálně závislé na svém partnerovi**. **(45)** Což potvrzuje **1** informantka, která ke svému partnerovi cítí **respekt**: *„Je to táta dětí. Dokáže se o nás postarat.“* Toto dále potvrzuje i další informantka: *„Je to otec mých dětí. Součástí mého života.“* Tato informantka s partnerem tedy nadále zůstává a to i přesto, že jí partner,

zvlášť hrubým způsobem ublížil (znásilnění). Tento typ chování, charakterizuje i Buskotte. Někdy týrané ženy dospějí k názoru, že život s agresorem není „to pravé ořechové“, přesto ho ale neopustí. Tato situace je velice častá především v případech, kdy pár pojí společné děti. (6) 2 informantky, které již ve vztahu s partnerem v době realizování výzkumu nebyly uvedly, že k partnerovi cítí **odpor**.

Diskuze ke 3. výzkumné otázce: *Jakých forem nabývá socioekonomické násilí na ženách na Písecku?*

Ševčík uvádí, že cílem tohoto násilí je neustálá **kontrola**, prostřednictvím které, chce pachatel postupně dosáhnout naprosté izolace oběti. (45) Kontrolu nějakého typu komunikačního prostředku přiznalo celkem 5 dotazovaných žen. Nejčastěji se jednalo o mobilní telefon: „*Jen kontroluje, zda si s někým nepíšu nebo nevolám.*“ Dle Ševčíka je právě toto chování typické pro tuto formu násilí – agresor sleduje každý pohyb oběti. 2 informantky uvedly kontrolování sociální sítě facebook a jedna emailu.

Typické pro chování násilníka je dále **izolace od rodiny a přátel**. Žena tak postupem času přestane udržovat (nebo pouze na minimální úrovni) kontakty s dalšími lidmi. (38) Celkem 7 žen uvedlo, že svojí rodinu téměř nenavštěvuje. Na otázku proč celkem 3 informantky vypověděly, že jejich rodiny nemají partnera rády: „*Rodiče mého partnera nemají rádi. A on je také ne.*“ Tato skutečnost je mírně v rozporu s tvrzením Buskotte, která zmiňuje možnost, že naopak okolí oběti může podporovat chování partnera tím, že bude ženu vybízet, aby byla trochu trpělivější, diplomatičtější, a aby si uvědomila, že partner má také dobré stránky. (6)

Přátelé nenavštěvuje celkem 7 informantek. Celkem 2 uvedly, že se se svými kamarádkami nestýká, neboť jim to partner přímo zakázal: „*Moc často ne. Už na začátku našeho vztahu se mu nelíbilo, když jsem šla s holkama na kafe nebo tak. Já si postupně na životní styl do práce z práce domů zvykla.*“ 2 informantky uvedly, že své kamarádky nenavštěvují proto, že poměrně spoustu času jim **zabere péče o rodinu a domácnost**: „*Moc často ne. Vlastně asi vůbec. Pracuju, mám malou dcerku, manžela, domácnost.*“ 1 informantka uvedla, že se se svými kamarádky přestala stýkat po té,

když s **partnerem přestali vycházet s penězi**: „*Musela jsem ale pak začít šetřit, a proto jsem s nimi přestala chodit.*“ Právě na finanční situaci rodiny byly orientovány následující dvě otázky.

V době realizování výzkumu bylo ekonomicky aktivních celkem **5** informantek. Zbývajících **6** žen bylo toho času na mateřské dovolené. Ekonomicky aktivních bylo celkem **8** partnerů. O ekonomické násilí se jedná v případě, když žena musí o peníze prosit, dostává stanovenou dávku, je jí zakázáno pracovat či jí není dovoleno o vlastních penězích svobodně rozhodovat. **(6)** Tento případ byl však zaznamenán pouze u **1** dotazované informantky: „*Provoz domácnosti má na starosti manžel. Máme jeden účet, na který nám chodí výplata. On mi pak přiděluje peníze na nákupy. Dává mi tak 2000 Kč na měsíc. Z toho platím jídlo, drogerii. Na moje osobní potřeby mi moc nezbyvá.*“ Větší počet výpovědí (celkem **6**) se spíše shoduje s tvrzením Ševčíka, dle kterého se jedná o ekonomické násilí i v případě, že partner neposkytuje ženě finanční prostředky na společnou domácnost a na děti či jí zatajuje finanční situaci domácnosti. **(45)** „*Každý měsíc vycházíme horko těžko. Půjčuju si od známých, kamarádek. Sama nevím, jak jim to zvládnou všechno splatit,*“ uvádí **1** informantka.

Diskuze k 4. výzkumné otázce: *Jak je využíván „Institut vykázání“ v rodinách na Písecku?*

Kromě Policie ČR a Orgánu sociálně právní ochrany dětí nalezneme na území ČR organizace, které poskytují pomoc a podporu obětem domácího násilí. Tyto instituce nalezneme v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jedná se především o intervenční centra, azylové domy či neziskové organizace. **(8)** Na Písecku funguje několik organizací, které pomáhají osobám v obtížné životní situaci. Jedná se především o Arkádu – sociálně psychologickou poradnu, organizaci NADĚJE či Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, který se nachází ve Veselíčku, poblíž Milevska. V rámci tohoto výzkumu by se informantky nejčastěji obrátily na organizaci **NADĚJE** (**5** informantek), **4** informantky by se obrátily na **Orgán sociálně právní ochrany dětí**: „*Při nejhorším seberu děti a jdu na OSPOD, kde mi vyřídí azyl.*“ **1** informantka by

kontaktovala **Arkádu, 1 Sociální odbor a 1 PČR. 2** informantky uvedly, že neví, kterou organizaci by v případě potřeby kontaktovaly.

V roce 2007 vstoupil v účinnost zákon č. 135/2006 Sb., jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. **(45)** Tento zákon zavádí mimo jiné termín Institut vykázaní násilné osoby. Příslušník PČR může dle tohoto zákona vykázat podezřelého na deset dnů z obydlí, které užívá společně s ohroženou osobou a zakázat mu tam vstup. **(7)** Jelikož se jedná o poměrně mladý pojem, tak bylo v rámci výzkumu zjišťováno, zda informantky ví o této možnosti pomoci. Celkem **5** informantek ví, co to institut vykázaní je: „*To je to, když už si žena neví rady, má strach a tak zavolá policajty, aby jí pomohli.*“ Na základě informací poskytnutých PČR bylo v roce 2012 zaznamenáno 10 případů, v roce 2013 celkem 12 a v roce 2014 celkem 8 případů. V rámci tohoto výzkumu využily možnost této pomoci celkem **3** informantky a to konkrétně v letech 2012, 2013 a 2014. Celkem **2** informantky uvedly, že Institut vykázaní byl **správný krok**: „*Vykázání nám na určitou dobu pomohlo. Když se partner vrátil, strašně se omlouval, prosil, sliboval, že vše bude jako dřív.*“ Naopak **1** informantka svého rozhodnutí **lituje**: „*Ted' toho zpětně lituju. Partner na mě byl potom strašně naštvaný.*“

Diskuze k 5. výzkumné otázce: *Jaké důvody vedou ženy k setrvání s agresorem ve společné domácnosti?*

V této výzkumné části první otázka zjišťovala, zda informantky někdy uvažovaly o odchodu od partnera. Celkem **10** dotazovaných žen odpovědělo, že ano, přičemž až **9** o tomto závěru uvažovaly více než jednou. Zde se tedy nabízí otázka, proč informantky i přes nejrůznější urážky a útoky s partnerem stále zůstávají? Buskotte uvádí, že hlavním důvodem setrvání je **změna**. Týrané ženy si již zvykly na to být obětí a tento pocit v nich hluboce zakořenil. **(6)** Cílem této výzkumné otázky bylo dále zjistit, co vedlo informantky k tomu, že začaly uvažovat o tom, že partnera opustí. Celkem **3** informantky uvádí jako důvod psychické násilí, a to konkrétně obviňování, vyčítání či ponižování: „*Ty řeči. Neustále obviňování, že Tomáška mám radši, že se Matýskovi*

nevěnují víc. Taky to, jak se chová k Tomíkovi.“ Další 3 informantky naopak uvádějí jako důvod **násilí fyzické**: „*Jak mě bil. A mám strach, že začne bít i děti.*“ Marrewa upozorňuje na skutečnost, že psychické násilí zanechává stejné utrpení jako násilí fyzické, i když nezanechává modřiny a monokly. (33) Ševčík navíc ještě zdůrazňuje, že psychické násilí mnohdy zanechává ještě daleko závažnější následky, neboť nezanechává žádné evidentní stopy a je tak velmi obtížná jeho prokazatelnost. (45) Zbývající informantky uvádějí jako důvod, proč začaly přemýšlet o odchodu od partnera **vynucování sexuálních aktivit, špatnou finanční situaci rodiny** a dále **zjištění nevěry**. Conway uvádí, že týrané ženy s partnerem zůstávají nejčastěji z následujících důvodů: společné děti, bydlení, společní přátel či strach ze samoty. (7) Ševčík dále uvádí, že oběti domácího násilí dále bezmezně věří, že se partner „zlepší“ a jsou na něm emocionálně závislé. (45) Celkem 5 informantek potvrzují tvrzení Ševčíka a se svým partnerem nadále zůstávají z **důvodu lásky**: „*Je to otec mých dětí. Mám ho ráda.*“ Další 2 dotazové věří, že se partner změní: „*Já pořád doufám, že vše bude zase jako dřív.*“ Naopak 3 informantky se shodují s výrokem Conwayové – s partnerem ve vztahu setrvávají z důvodu **strachu ze samoty**: „*A nechci být sama. V Písku najít chlapa je téměř bez šance.*“ 2 informantky nechtějí partnera opustit kvůli **společným dětem**: „*Je to otec mých dětí. Mám ho ráda.*“ Ševčík dále uvádí, že oběť dále přemýšlí nad tím, co se bude dít, když se rozhodne jednat. Žena přemýšlí o tom, co s ní bude, kam půjde či co bude s dětmi. (45) O tomto přemýšlí i 1 dotazovaná informantka: „*Kam bych šla? Se třemi dětmi?*“

Diskuze k doplňující otázce: „Máte se ráda?“

Tato otázka byla položena jako doplňující. Dle Vágnerové má dlouhodobé týrání za následek úbytek sebedůvěry, sebeúcty a pocitu méněcennosti. Jedná se o tzv. **fixaci negativního sebehodnocení**. (48) Z tohoto důvodu byla na konci rozhovoru položena otázka: „*Máte se ráda?*“ Pouze 4 informantky tohoto výzkumu odpověděly, že **ano**. Zbývajících 7 informantek odpovědělo, že neví. Některé přitom uvedly, že je to pro ně příliš těžká otázka.

Mé vlastní subjektivní stanovisko k získaným datům této práce:

Na základě mých dosavadních klinických zkušeností při výkonu sociální práce a psychosociálního poradenství s týranými ženami na Písecku mohu konstatovat, že data, získaná z výzkumu této práce se shodují s celou škálou problémových oblastí, které řeším v rámci pomoci týraným ženám jako obětím domácího násilí.

6 ZÁVĚR

Domácí násilí na ženách se stává současným velkým společenským problémem, kterému je důležité věnovat pozornost. Mezi jeho hlavní znaky patří fyzické násilí, zastrašování, urážení a ponižování, zakazování kontaktu s rodinou a přáteli či kontrola financí a jiných osobních záležitostí. Nejpočetnější skupinu, na které je domácí násilí realizováno tvoří ženy, a proto výběrový soubor této práce byl tvořen 11 ženami z mikroregionu Písecka. Cílem této práce bylo zmapovat problematiku a dynamiku domácího násilí v rodinách na Písecku. Pro výzkumnou část této práce byla zvolena kvalitativní forma výzkumu. Jako technika sběru dat byla zvolena technika rozhovoru pomocí návodu dle Hendla. Bylo stanoveno 5 výzkumných otázek, na které jsou v rámci dílčích rámcových analýz zanesena okódovaná indexovaná data. Prostřednictvím tohoto výzkumu se podařilo získat mnoho cenných informací, které umožňují blíže nahlédnout do vztahu oběti domácího násilí a jejího partnera.

Výsledky této diplomové práce přinesly následující závěry. Věkový rozsah žen činil 24 – 49 let, přičemž průměrný věk byl 34 let. Výzkumu se účastnily ženy s různým stupněm vzdělání. Tyto informace tedy potvrzují tvrzení, že domácí násilí může postihnout prakticky kohokoliv, nezávisle na věku, či vzdělanostních a socioekonomických charakteristik

Mezi nejčastější projevy fyzického násilí na ženách na Písecku patří facky, znehybňování, strkání či „pouhé“ vyhrožování fyzickým útokem. Drtivá většina žen se však shoduje v názoru, že v době těhotenství na ně partner fyzicky hrubý nebyl. Mezi nejčastější příčinu fyzického útoku patří hádky či vynucování sexuálních aktivit. Jedna žena vypověděla jako důvod fyzického útoku rozchod a jedna žena požití alkoholu. Přítomnost dětí u fyzických útoků je zaznamenán v 7 případech z 8. Zde si myslím, že většina dotazovaných žen již rezignovala a naučila se neobvyklými projevy partnera žít. Mnoho dotazovaných žen přiznává přítomnost dětí u těchto útoků a v souvislosti s nimi také strach o ně, ale bohužel nepodnikají v tomto směru žádné kroky, neboť i když mají z partnera strach, tak v době realizování výzkumu nepřemýšlely o tom, že by ho opustily.

Mezi praktiky psychického násilí patří týrání prostřednictvím dětí, špatná ekonomická situace domácnosti, kontrolování svobody, vynucování sexuálních aktivit či požití alkoholu. Drtivá většina žen se dále shoduje v tom, že je jejich partner žárlivý, že je oslovuje nelichotivými názvy a že je někdy ponižil. Strach z partnera potvrzuje celkem 9 žen.

Kontrolování komunikačního prostředku přiznává celkem 5 žen, přičemž nejčastěji se jedná o mobilní telefon. Více jak polovina žen nenavštěvuje svoji rodinu a přátele, přičemž jako důvod je nejčastěji uváděna péče o děti a domácnost, neoblíbenost partnera u rodiny či přímý zákaz partnerem. Co se týče ekonomického násilí, tak více než polovina dotazovaných žen uvedla, že jim partner neposkytuje žádné finanční prostředky na společnou domácnost a na děti

Na otázku, koho by ženy v případě ohrožení kontaktovaly, byla nejčastější odpovědí organizace NADĚJE Písek a Orgán sociálně právní ochrany dětí v Písku. Domnívám se, že tyto dvě instituce byly nejčastěji uvedeny z toho důvodu, že v organizaci NADĚJE pracuji a s Orgánem sociálně právní ochrany dětí tato organizace velmi často spolupracuje. Ani ne polovina dotazovaných žen má informaci o tom, co je to „Institut vykázáání“. Tento nízký počet může být příčinou toho, proč byl „Institut vykázáání“ zrealizován v pouhých třech případech.

O odchodu od partnera uvažuje drtivá většina žen – celkem 10. I přes tuto skutečnost však s partnerem nadále setrvávají a to z důvodu lásky, ze strachu ze samoty, společným dětem či ze strachu budoucnosti.

V samotném závěru rozhovoru byla položena doplňující otázka, která se snažila zjistit, zda se týrané ženy mají rády. Více než polovina odpověděla, že neví. Celkem 4 ženy odpověděly, že se mají rády, přičemž 1 poznamenala, že se začala mít ráda, až po té, co vztah s agresorem ukončila.

Na základě provedené rámcové analýzy a interpretace dat byly **indukovány tyto teoretické koncepty:**

1. Formy jakéhokoliv násilí jsou ženami velmi často zlehčovány a omlouvány. Oběti domácího násilí se naučí s agresorem a jeho chováním žít a přijímat jej jako součást jejich života.

2. Ženy jako oběti domácího násilí si uvědomují, že přítomnost dětí u fyzických útoků mezi rodiči není žádoucí, přesto s tím ale nic nedělají.

3. Většina týraných žen se shoduje na tom, že je jejich partner žárlivý, že je ponižuje a oslovuje nelichotivými názvy.

4. Neudržováním kontaktu s rodinou a přáteli se potvrdila sociální izolovanost.

5. Informovanost o možnosti využití „Institut vykazání“ je velmi nízká.

6. Dlouhodobé vystavení domácímu násilí má negativní vliv na sebehodnocení ženy jako oběti.

Závěry vyvozené na základě provedeného výzkumu by mohly posloužit sociálním pracovníkům pro efektivnější práci s detekovanými rodinami či pro navazující spolupráci s dalšími organizacemi. Dle mého názoru by měla být pozornost směřována nejenom obětem, ale také dětem, neboť dlouhodobá přítomnost domácímu násilí může negativně ovlivnit jejich vývoj a tedy i budoucnost. Domnívám se, že důležitým bodem spolupráce mezi organizacemi by mělo být mimo jiné rozšíření informací o problematice domácího násilí se zaměřením na „Institut vykazání“.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. AZYLOVÉ UBYTOVÁNÍ ROSA s utajenou adresou pro oběti domácího násilí a jejich děti. *ROSA - CENTRUM PRO TÝRANÉ ŽENY* [online]. 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>

2. BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka, Kateřina MACKOVÁ, Petra WUNSCHOVÁ a Kateřina BLÁHOVÁ. *Domácí násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

3. BENTOWIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 1998. ISBN 80-7169-629-3.

4. Bílý kruh bezpečí. *Domacinasili.cz* [online]. 21. 4. 2007 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>

5. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ - POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČR. *BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ - POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČR* [online]. 21. 4. 2009 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/>

6. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

7. CONWAYOVÁ, Helen. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Praha: Albatros, a. s., 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

8. ČECH, O. A KOL. *Domácí násilí z pohledu sociálních pracovníků*. Vyd. 1. České Budějovice: THEIA - OBČANSKÉ SDRUŽENÍ, 2011. ISBN 978-80-904854-0-2.

9. Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů ČR*, ROČNÍK 1993, částka 1.

10. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Sbírka zákonů ČR*, ROČNÍK 2009, částka 11.

11. ČESKO. Zákon č. 108/200ž Sb., o sociálních službách. In *Sbírka zákonů ČR*, ROČNÍK 2006, částka 37.

12. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů ČR*, ROČNÍK 2008, částka 91.

13. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2004. ISBN 80-86473-86-4

14. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-

15. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-262-0582-1.

16. Domáci násilí. *Oblastní charita Hradec Králové* [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.charitahk.cz/nase-strediska/intervencni-centrum1/domaci-nasili1/>

17. Domáci násilí. *POLICIE ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-644841.aspx>

18. Domáci násilí v českém právu. *Interdisciplinární tým města Brna pro oblast domácího násilí* [online]. 2009 - 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>

19. Examining the Work of Domestic Violence Programs Within a “Social and Emotional Well-Being Promotion” Conceptual Framework. SULLIVAN, Cris. *Domestic violence evidence project* [online]. 2012 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.dvevidenceproject.org/wp-content/uploads/ConceptualFramework.pdf>

20. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

21. HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. ISBN 80-7013-397-X.

22. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

23. HIRIGOYEN, Marie – France.. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Vyd. 1. Praha: Academia, nakladatelství věd ČR, 2002.. ISBN 80-200-0994-9.

24. Historie naší organizace. *ROSA - CENTRUM PRO TÝRANÉ ŽENY* [online]. 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/home/historie-nasi-organizace/>

25. HERZOG, Rupert. *Násilí není řešení: Prevence a management konfliktu ve školách*. Vyd. 1. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-850-9.

26. HURYCHOVÁ, Eva. *Řekla jsem NE tyranovi*. Vyd. 1. Praha: Euromedia Group, k. s., 2007. ISBN 978-80-249-0984-4.

27. INTERVENČNÍ CENTRA - informace, jaké služby poskytují a nabízí. *Domacinasili.cz* [online]. 21. 4. 2007 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/>

28. KENNEY, Karen. *Domestic violence*. Vyd. 1. Minnesota: ABDO Publishing Company, 2011. ISBN 978-1-61783-133-1.

29. KOORDONA - koalice organizací proti domácímu násilí. *KOORDONA - koalice organizací proti domácímu násilí* [online]. 2007 - 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.koordona.cz/>

30. KRÁLÍČKOVÁ Z., E. ŽATECKÁ, R. DÁVID a M. KORNEL. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3.

31. LORD, Vivian B. a Allen D. COWAN. *INTERVIEWING in Criminal Justice: Victims, Witnesses, Clients and Suspect*. London: Jones and Barlett Publishers, 2011. ISBN 978-0-7637-6643-6.

32. McCUE, Margl. *Domestic violence: a reference handbook*. Sant Barbara: Copyright, 2008. ISBN 978-1-85109-784-5.

33. MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. Vyd. 1. Praha: Portál, s. r. o., 2002. ISBN 80-7178-510-5.

34. MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk. DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a. s., 2002. ISBN 80-247-0332-7.

35. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 2, přepracované a rozšířené. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997,. ISBN 80-85850-24-9.

36. MATOUŠEK, Oldřich., J. KOLÁČKOVÁ a P. KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

37. Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 - 2014. In: *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 23. 10. 2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011---2014-123753/>

38. Nebezpečné pronásledování. *BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ - POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČR* [online]. 21. 4. 2009 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>

39. Neziskové organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-nasili-neziskove-organizace-poskytuji-pomoc-obetem-domaciho-nasili.aspx>

40. Poslání a cíle. *Theia.cz - občanské sdružení* [online]. 2009 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.theia.cz/cs/theia-o-nas/poslani-cile>

41. Poslání a činnost. *BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ - POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČR* [online]. 21. 4. 2009 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

- 42.** Poslání APIC. *ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S.* [online]. 2012 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=136
- 43.** REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
- 44.** SCHWARTZ, Dianne. *Týraná: Příběh ženy, která čelila domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: Portál, s. r. o., 2012. ISBN 978-80-262-0078-9.
- 45.** ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902.
- 46.** ŠPATENKOVÁ, Naděžda. A KOL. *Krizová intervence pro praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a. s., 2004. ISBN 80-247-0586-9.
- 47.** Úmluva o právech dítěte. In: *UNICEF* [online]. 2004-2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>
- 48.** VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
- 49.** VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.
- 50.** VOŇKOVÁ, J. LIENAU, M. Jak dál v právní úpravě domácího násilí? Gender. *Rovné příležitosti. Výzkum*. 2002, č.1, s. 9-10. ISSN 1213-0028.

51. VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domáci násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem o. p. s., 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

52. VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Vyd. 2, přepracované a rozšířené. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

53. ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení. In: www.pecina.cz [online]. 2009 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.pecina.cz/files/pokyn2.pdf>

54. Zpravodaj BKB. *BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ - POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČR* [online]. 21. 4. 2009 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/zpravodaj-bkb/>

8 PŘÍLOHA

Příloha – Rozhovor k praktické části diplomové práce

!!!! ANONYMNÍ ROZHOVOR !!!!

SEZNAM OTÁZEK

- Kontroluje Vám váš partner email, facebook či mobilní telefon?
- Chodíte někde do práce?
- Jak získáváte peníze na hospodaření domácnosti?
- Jak často vidáte své rodiče (svoje nejbližší)?
- Jak často se vidáte se svými kamarádkami?

-
- Jak jste se psychicky cítila na začátku vztahu?
  - Kdy se stalo něco, co Vás poprvé psychicky rozhodilo?
  - Dalo by se o vašem partnerovi říct, že je žárlivý?
  - Jak Vás váš partner oslovuje?
  - Stalo se, že Vás partner někdy ponižil?
  - Byl na Vás váš partner někdy hrubý v době těhotenství?
  - Stane se někdy, že z něho máte strach?
  - CO k němu cítíte dnes?
  - Máte někdy strach o sebe či o své děti?
-

- Stalo se někdy, že na Vás partner fyzicky zaútočil?
  - Jak to bylo dál?
  - A co v době těhotenství?
  - Stalo se někdy, že by fyzicky sáhnul na Vaše milované děti?
  - Stalo se, že by ublížil domácím mazlíčkům?
  - Bývají děti svědky Vašich vyhrocených situací?
  - Proběhl u Vás někdy zásah policie?
-

- Uvažovala jste někdy o tom, že partnera opustíte?
  - Pokud ano, jak často?
  - Co bylo důvodem, že jste začala uvažovat o tom, že ho opustíte?
-

- Víte, kde požádat o pomoc v Písku?
  - Víte, co je institut vykázání?
  - Došlo u vás někdy k vykázání?
  - Vnímáte, že to byl správný krok?
  - Proč s partnerem stále zůstáváte?
-
- Máte se ráda?